

PwC Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2023

Ieskats rezultātos

Februāris 2023

Zlata Elksniņa-Zaščirinska

PwC Latvija valdes priekšsēdētāja un vadošā partnere

PricewaterhouseCoopers (PwC) 2023. gada 16. janvārī publicēja 26. "Globālās uzņēmumu vadītāju aptaujas" ("PwC's 26th Annual Global CEO Survey") rezultātus. Aptaujā piedalījās 4 410 augstākā līmeņa vadītāji no 105 pasaules valstīm. Ar mērķi nomērīt "biznesa klimatu" arī Baltijā – noskaidrojot vadītāju viedokli, ieceres un redzējumu par uzņēmējdarbības vidi, – 2022. gada nogalē veicām PwC Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauju Latvijā, Lietuvā un Igaunijā.

Pagājušais gads kļuva par kārtējo pārbaudījumu laiku ikvienam no mums. Kad šķita, ka vienu no krīzēm jau izdevies pārvarēt un esam iemācījušies dzīvot t.s. pēc pandēmijas pasaulē, nāca nākamā, kuru joprojām grūti aptvert. Krievijas iebrukums Ukrainā, enerģētikas krīze un straujais inflācijas pieaugums, skāris ikvienu no mums un ir kārtējais pārbaudījums ekonomikā, iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Uz to norāda arī aptaujātie uzņēmumu vadītāji Baltijā un citos reģionos, prognozējot ievērojamu gan pasaules, gan savas valsts tautsaimniecības izaugsmes kritumu. Labā ziņa? Uzņēmumu vadītāji ir optimistiski noskaņoti par savu pārstāvēto uzņēmumu izredzēm. Viņi redz nepieciešamību mainīties un arī domā par veicamajiem soļiem, lai to īstenotu.

2022. gada PwC Baltijas uzņēmumu vadītāju aptaujas viens no secinājumiem bija, ka pārdzīvojot pandēmiju, vadītājos ir atgriezies optimisms. Šī gada rezultāti liecina, ka optimismu ir nomainījis jūtams pesimisms. Vairāk nekā puse aptaujāto uzņēmumu vadītāju Baltijas valstīs (Latvijā - 51%, Lietuvā - 55% un Igaunijā - 51%) prognozē, ka tuvāko 12 mēnešu laikā pasaules ekonomika piedzīvos lejupslīdi. Vēl skeptiskāki par

tautsaimniecības izaugsmi ir uzņēmumu vadītāji Centrālajā un Austrumeiropas reģionā (CAE), lejupslīdi prognozē – 74%, Rietumeiropā (73%) un citos reģionos, globālajam rādītājam šogad sasniedzot 73%. Tā ir vērtējama kā pesimistiskākā prognoze pēdējo 10 gadu laikā.

Piesardzīga attieksme Baltijas vadītāju vidū valda arī attiecībā uz savu valstu ekonomiku attīstību. Šogad ekonomikas samazinājumu prognozē 63% aptaujāto augstākā līmeņa vadītāju Latvijā, 62% Igaunijā un 40% Lietuvā.

Viens no lielākajiem uzņēmumu vadītāju izaicinājumiem Baltijā jau izsenis ir darbaspēka pieejamība. Vērtējot jaunu darbinieku piesaisti, visās Baltijas valstīs vadītāju vidū valda vienprātība – personāla atlase joprojām ir nopietns izaicinājums mūsu reģionā.

Baltijas "biznesa klimatu" šobrīd raksturo nenoteiktība, kam pamatā ir sarežģītie un neskaidrie ģeopolitiskie un ekonomiskie apstākļi, tomēr ir vērojami arī pozitīvi signāli, kas liecina par to, ka uzņēmumu vadītāji meklē un atrod iespējas, kā izmantot esošo situāciju uzņēmumu iekšējo procesu efektivitātes paaugstināšanai un ilgtermiņa izaugsmei. Labu vadītāju raksturo spēja analizēt situāciju, orientēties nenoteiktībā un uzņemties adekvātu risku. Aicinu nebaidīties pieņemt lēmumus un būt drosmīgiem, tas krietni aizvedīs pie taustāmiem rezultātiem un veicinās attīstību.

Pateicos visiem par piedalīšanos aptaujā!

PwC Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2023

Izaugsme

Krievijas karš Ukrainā, Centrālo banku likmju paaugstināšana, lai cīnītos ar augsto inflāciju un citi būtiski faktori turpina negatīvi ietekmēt ekonomisko aktivitāti - gan iedzīvotāju patēriņu, gan uzņēmumu nākotnes plānus un ārējo tirdzniecību. Šobrīd draudu, nenoteiktības un spriedzes joprojām ir daudz. Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) prognozē, ka 2023. gadā pasaules ekonomika pieaugs par 2,9%, kas ir zemāks rādītājs nekā 2022. gadā, kad pēc SVF aplēsēm pasaules ekonomika palielinājās par 3,4%¹. Kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) janvārī publicētais ātrais novērtējums, Latvijas iekšzemes kopprodukts (IKP) 2022. gadā palielinājies par 1,8%², salīdzinot ar 2021. gadu, savukārt Latvijas Bankas pērn decembrī publiskotās makroekonomiskās prognozes liecina, ka 2023. gadā tautsaimniecības attīstība būs daudz mērenāka, norādot, ka tautsaimniecības izaugsme līdz iepriekš prognozētajam līmenim (4,4%) gaidāma 2024. gadā³. Eiropas Komisijas prognozes liecina, ka Eiropas Savienības (ES) ekonomika izvairīsies no recesijas un 2023. gadā izaugsme sasniegs 0,8%⁴. Gada inflācija Latvijā 2023. gada sākumā sasniedza 21,5%, kas ir augstākais rādītājs starp eirozonas valstīm⁵.

Gandrīz trīs ceturtdaļas aptaujāto uzņēmumu vadītāju pasaulē un Centrālās un Austrumeiropas (CAE) reģionā prognozē, ka pasaules ekonomikas izaugsme nākamajos 12 mēnešos palēnināsies, savukārt Baltijā līdzīgās domās ir aptuveni puse aptaujāto vadītāju (Latvija 55%; Lietuva 55%; Igaunija 51%), kas ir pilnībā pretēja aina aizvadītajā gadā izteiktajām prognozēm, kas norādīja uz ievērojamu uzņēmumu vadītāju pārliecību par tautsaimniecības izaugsmi nākamo 12 mēnešu laikā. Šie izaicinošie apstākļi ir kā sava veida atskaites punkts, kas ļauj gan sabiedriskajā, gan privātajā sektorā novērtēt to, cik labi paveikti līdzšinējie mājasdarbi, un norāda uz jauniem

uzdevumiem, savukārt, tas cik sekmīgi spēsīm ar tiem tikt galā, būs pamats spējai veiksmīgi vai mazāk veiksmīgi pārvarēt satricinājumus.

Kā norāda aptaujātie uzņēmumu vadītāji, viņu pārstāvētie uzņēmumi šobrīd meklē iespējas transformēt procesus, ieviešot mūsdienu tirgus situācijai atbilstošus inovatīvus risinājumus un attīstot darbinieku prasmes. Eiropas Komisijas ikgadējais Digitālās ekonomikas un sabiedrības indeksa (DESI) 2022. gada ziņojums, kas atspoguļo dalībvalstu progresu digitālās konkurētspējas jomā, liecina, ka, lai arī digitālo tehnoloģiju integrācija Latvijas uzņēmumiem var pavērt jaunas iespējas un uzlabot to konkurētspēju, tomēr attiecībā uz svarīgāko digitālo tehnoloģiju integrāciju Latvijas uzņēmumu rādītāji ir krietni zemāki par Eiropas Savienības vidējo rādītāju (23. vieta)⁶. Krīze ir iespēju laiks tikai tajā brīdī, ja spējam to apzināties, pieņemt un attiecīgi rīkoties. Pārlietu liela koncentrēšanās tikai uz krīzes situāciju, rada risku pazaudēt iespējas. Latvijas eksportspēja līdz šim ir izrādījusies pārsteidzoši noturīga, taču eksporta attīstībai svarīga būs Latvijas uzņēmēju konkurētspējas pozīcija, ārējam pieprasījumam atjaunojoties.

¹ Starptautiskais Valūtas fonds, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/01/31/world-economic-outlook-update-january-2023>

² Centrālā statistikas pārvalde, <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-istermina/preses-relizes/12252-ik-p-atrais-novertejums-2022?themeCode=IS>

³ Latvijas Banka, <https://www.bank.lv/aktualitates-banklv/zinas-un-raksti/latvijas-bankas-informacija-presei/16243-prognozes-16122022>

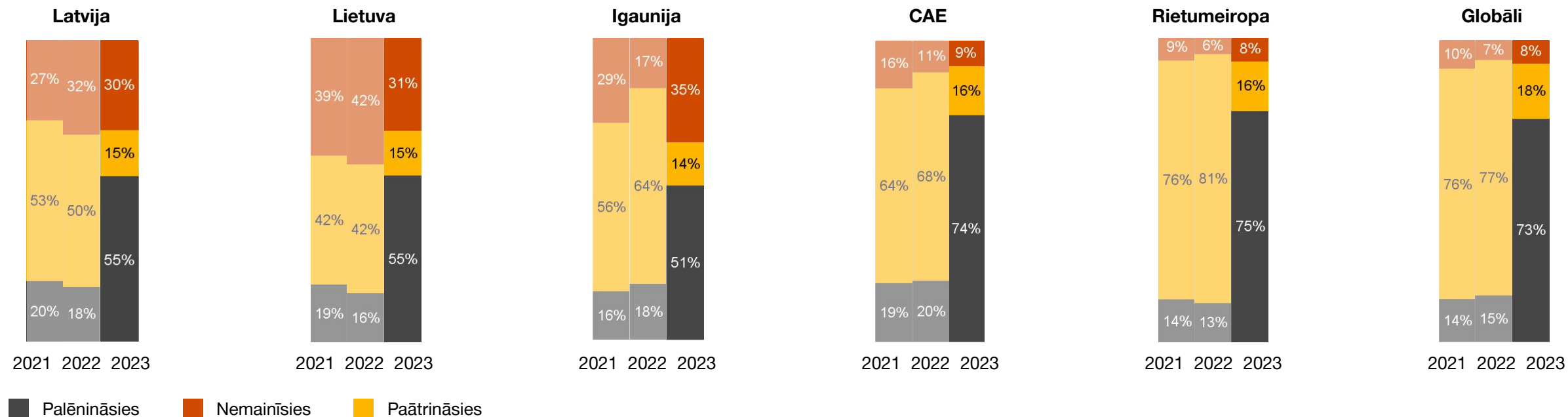
⁴ Eiropas Komisija, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_23_707

⁵ Finanšu ministrija, <https://www.fm.gov.lv/jaunums/fm-inflaciju-vel-aizvien-turpina-ietekmet-augstas-energoresu-rsu-un-partikas-cenas>

⁶ Eiropas Komisija, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-latvia>

Baltijā un citviet pasaulē ievērojami mazinās uzņēmumu vadītāju optimisms par globālo tautsaimniecības izaugsmi nākamajos 12 mēnešos

1. Vai, Jūsaprāt, pasaules tautsaimniecības izaugsme nākamajos 12 mēnešos paātrināsies, nemainīsies vai palēnināsies?

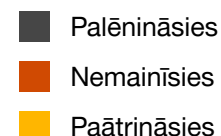
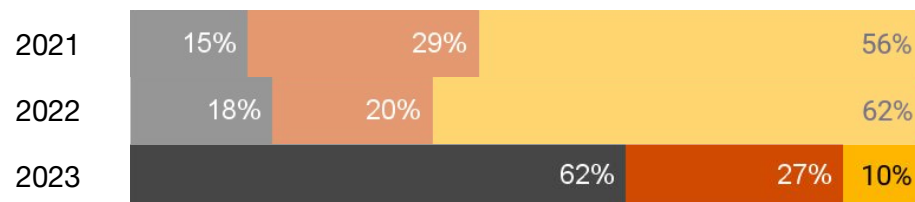
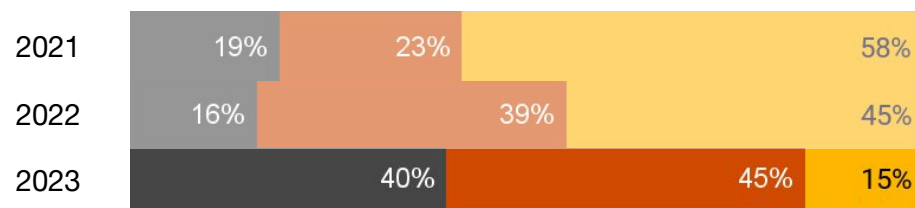
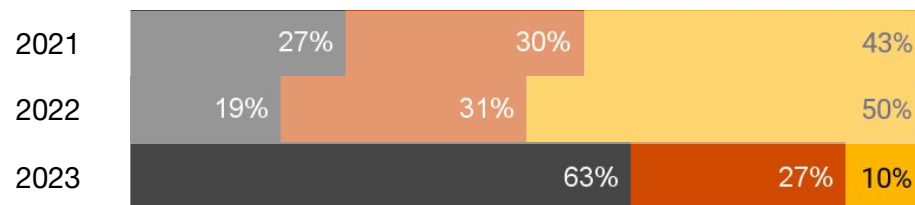

Gandrīz trīs ceturtdaļas aptaujāto uzņēmumu vadītāju pasaulē un Centrālās un Austrumeiropas (CAE) reģionā prognozē, ka pasaules ekonomikas izaugsme nākamajos 12 mēnešos palēnināsies, savukārt Baltijā, t.sk. Latvijā, līdzīgās domās ir aptuveni puse aptaujāto vadītāju (Latvijā - 55%; Lietuvā - 55%; Igaunijā - 51%), kas ir pilnībā pretēja aina aizvadītajā gadā izteiktajām prognozēm, kas norādīja uz ievērojamu uzņēmumu vadītāju

pārliecību par tautsaimniecības izaugsmi nākamo 12 mēnešu laikā (Pasaule 77%; CAE 68%), uzņēmumu vadītājiem Baltijā esot nedaudz pesimistiskākiem savās prognozēs. Pagājušā gada optimismu veicināja globālās pandēmijas atkāpšanās, savukārt šīs prognozes satrieca Krievijas iebrukums Ukrainā, straujais enerģijas un izejvielu cenu kāpums un augstā inflācija.

Uzņēmumu vadītāji Baltijā prognozē valsts tautsaimniecības izaugsmes samazinājumu

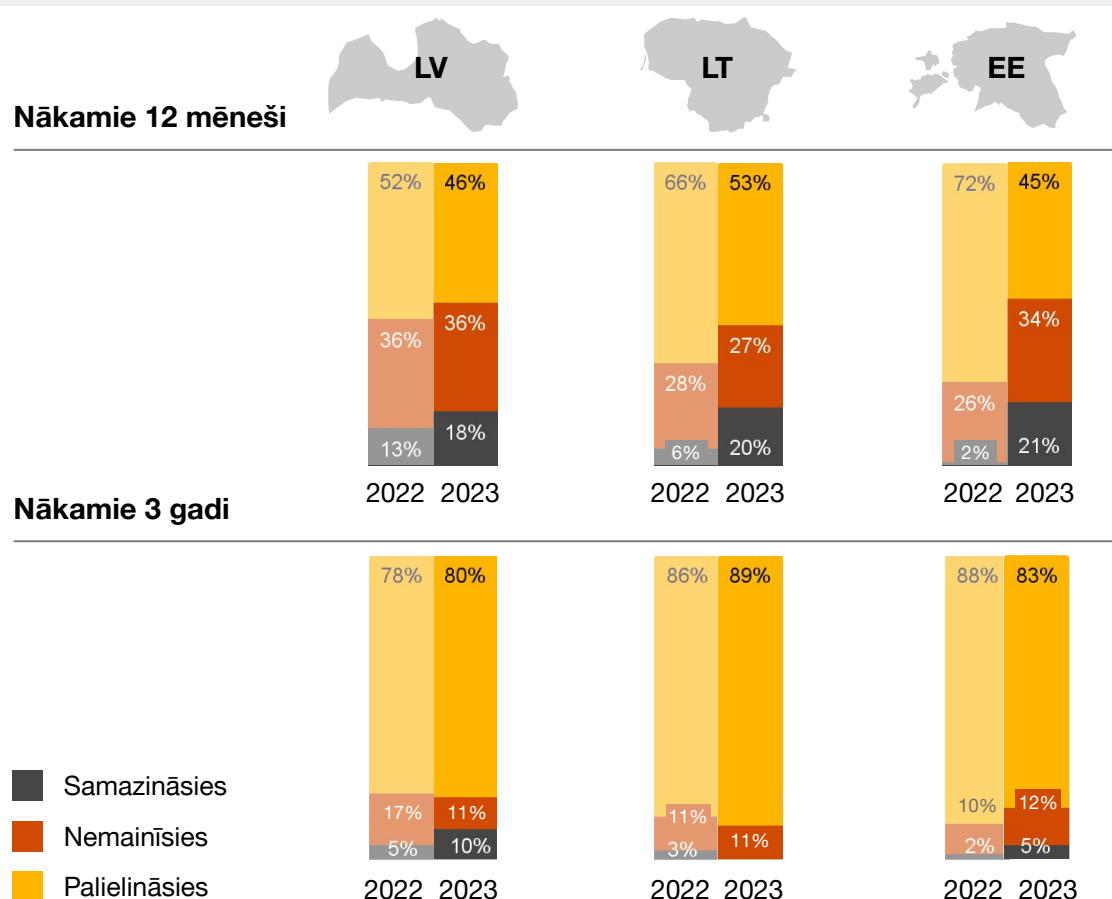
2. Vai, Jūsaprāt, Jūsu mītnes valsts tautsaimniecības izaugsme nākamajos 12 mēnešos paātrināsies, nemainīsies vai palēnināsies?

Arī vadītāju prognozēs par mītnes valsts tautsaimniecības izaugsmi valda pesimisms – Latvijā un Igaunijā vairāk kā puse aptaujāto, attiecīgi 63% un 62% norāda, ka, viņuprāt, nākamo 12 mēnešu laikā valsts tautsaimniecības izaugsme samazināsies. Salīdzinot ar aizvadītā gada rādītājiem, kad puse aptaujāto prognozēja tautsaimniecības izaugsmi, kāpums šajā rādītājā ir lielāks par 40 procentpunktiem. Savukārt uzņēmumu vadītāji Lietuvā ir optimistiskāk noskaņoti, proti, aptaujāto vidū domas dalās – 45% aptaujāto prognozē, ka tautsaimniecības izaugsme nemainīsies, savukārt 40% norāda uz izaugsmes samazināšanos, salīdzinot ar situāciju.

Uzņēmumu vadītājiem Latvijā būtiski nemazinās pārliecība par sava uzņēmuma apgrozījuma pieaugumu

3. Jūsaprāt, Jūsu vadītā uzņēmuma apgrozījums nākamajos 12 mēnešos un nākamajos 3 gados samazināsies, nemainīsies vai palielināsies?

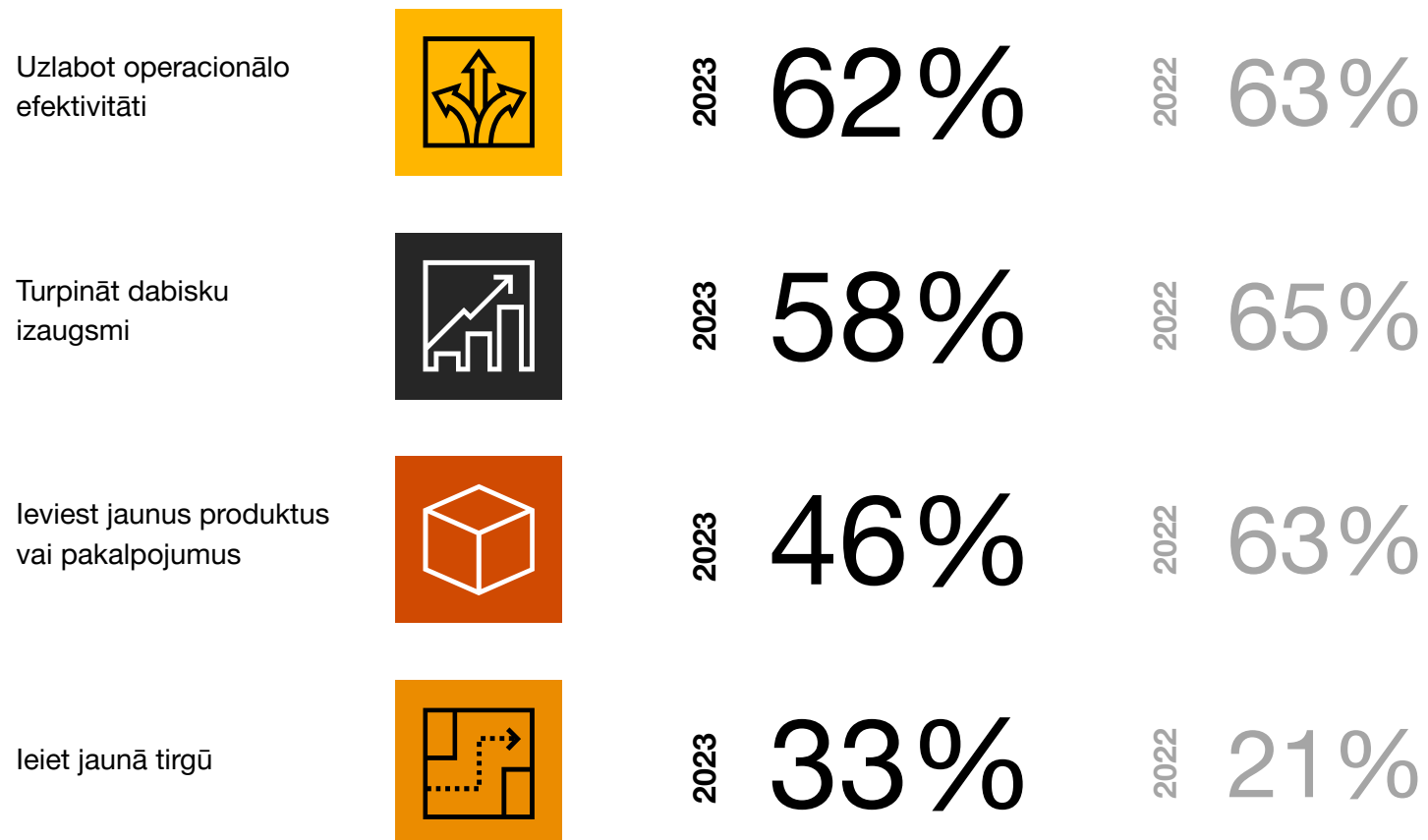
Neskatoties uz ģeopolitisko situāciju un ekonomikas satricinājumiem, Baltijas uzņēmumu vadītāju vidū joprojām saglabājas pārliecība par sava pārstāvētā uzņēmuma apgrozījuma palielinājumu nākamajos 12 mēnešos. Kā liecina vadītāju izteiktās prognozes, tās gan nav tik optimistiskas kā gadu iepriekš. Uz apgrozījuma palielinājumu norāda 46% aptaujāto Latvijā (aizvadītajā gadā 52%), 53% Lietuvā (aizvadītajā gadā 66%) un 45% Igaunijā (aizvadītajā gadā 72%), kur vērojams lielākais kritums - par 27 procentpunktiem. Arī šogad 36% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā uzskata, ka viņu vadītā uzņēmuma apgrozījums nākamo 12 mēnešu laikā saglabāsies esošajā līmenī, savukārt 18% prognozē

apgrozījuma samazinājumu (aizvadītajā gadā 13%). Respondenti visās Baltijas valstīs ir pārliecināti par stabilu uzņēmuma apgrozījuma izaugsmi nākamo trīs gadu periodā (Latvijā – 80%, Lietuvā – 89%, Igaunijā – 83%). Augstais optimisma līmenis apliecina vadītāju pārliecību par spēju pārvarēt nenoteiktību un attīstīt uzņēmuma darbību. Arī PwC globālās uzņēmumu vadītāju aptaujas rezultāti liecina, ka vadītāji CAE reģionā un pasaulē, vērtējot globālo rādītāju, ir pārliecināti par sava pārstāvētā uzņēmuma apgrozījuma izaugsmi nākamo 12 mēnešu un 3 gadu periodā.⁷

⁷ PwC 26th Annual Global CEO Survey (Central and Eastern Europe), <https://www.pwc.com/c1/en/26th-ceo-survey-cee.html>

Uzņēmuma apgrozījuma izaugsmei plāno meklēt iespējas efektivitātes uzlabošanai

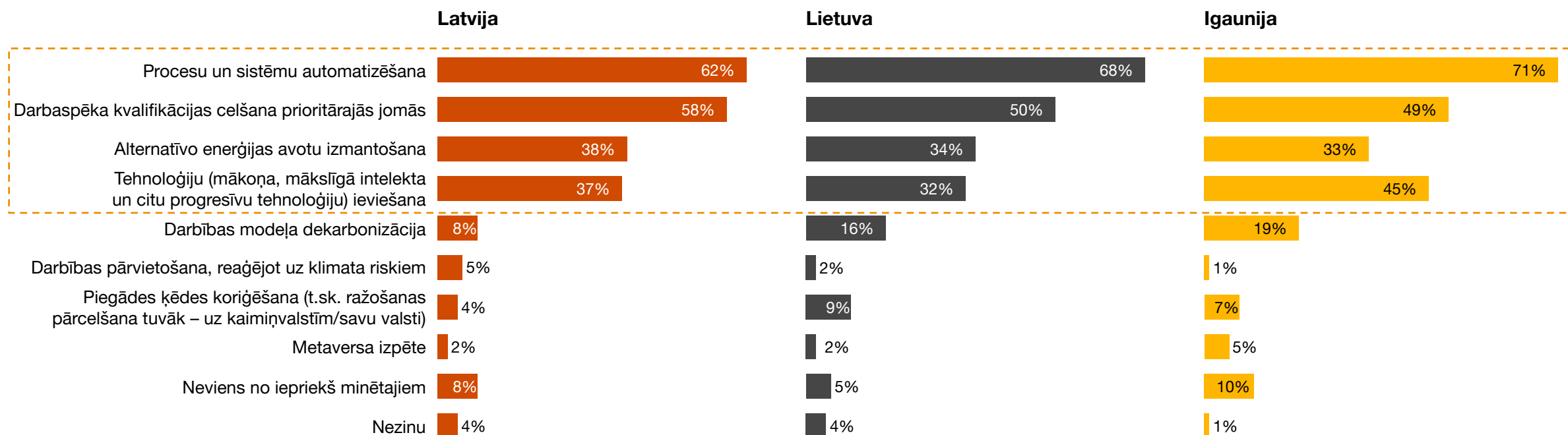
4. Kuras no šīm darbībām Jūs plānojat veikt nākamajos 12 mēnešos, lai veicinātu apgrozījuma izaugsmi?

Lai nodrošinātu uzņēmuma apgrozījuma izaugsmi, vadītāji Latvijā izceļ trīs galvenās prioritātes – uzlabot darbības efektivitāti (62%), paļauties uz uzņēmuma dabisku izaugsmi (58%) un ieviest jaunus produktus vai pakalpojumus (46%). Arī šogad uzņēmumu vadītāji Baltijā ir vienoti savās prognozēs šīs trīs prioritātes izceļot kā galvenās visās trīs Baltijas valstīs.

Uzņēmumu vadītāji Baltijā plāno ieguldīt procesu un sistēmu automatizēšanā

5. Kurus no šiem ieguldījumiem (ja vispār) jūsu uzņēmums apsver nākamajos 12 mēnešos?

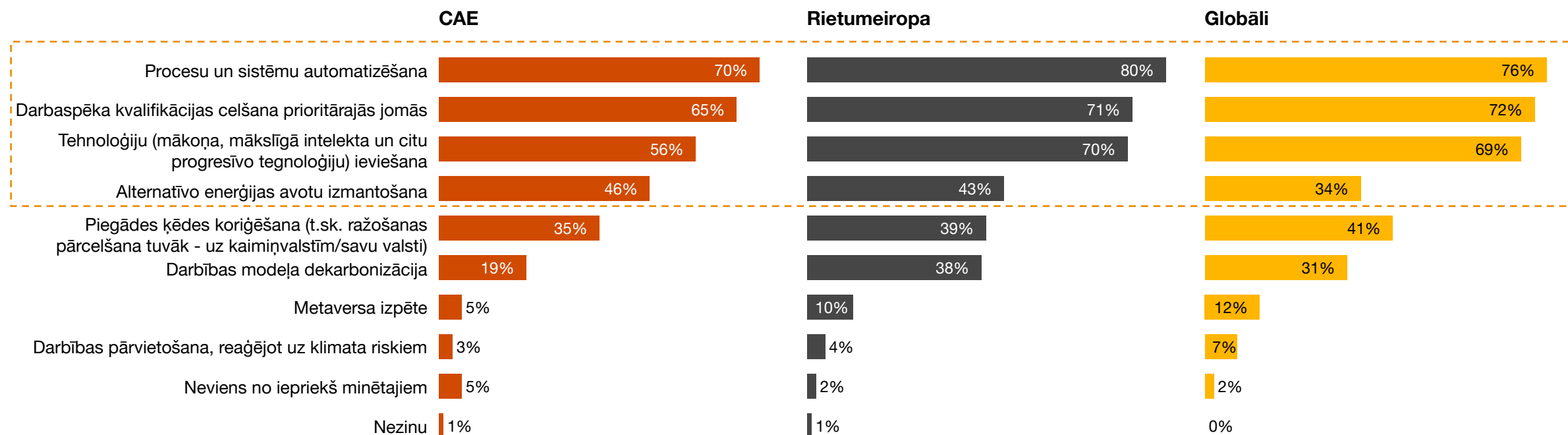

Aptaujas rezultāti atklāj, ka vadītāju ieskatā dominē četras galvenās jomas, kurās tiek apsvērti ieguldījumi. Uzņēmumu vadītāji Baltijā nākamo 12 mēnešu laikā galvenokārt apsver investēt procesu un sistēmu automatizēšanā, tostarp Latvijā, uz investīcijām šajā jomā norāda 62%

aptaujāto. Vadītāju pārstāvētie uzņēmumi apsver investīcijas arī darbaspēka kvalifikācijas celšanā prioritārajās jomās (58%), alternatīvo enerģijas avotu izmantošanā (38%) un jaunu tehnoloģisko risinājumu ieviešanā (37%).

Vadītāji ārpus Baltijas izceļ piegādes ķēdes koriģēšanas nozīmi

5. Kurus no šiem ieguldījumiem (ja vispār) jūsu uzņēmums apsver nākamajos 12 mēnešos?

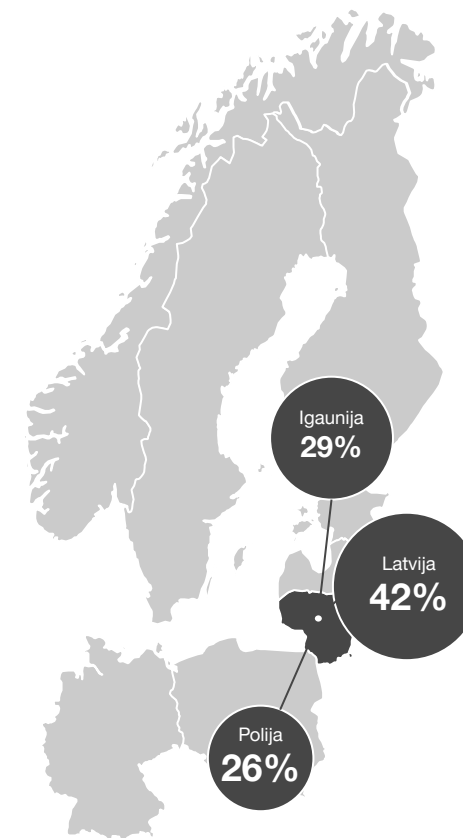
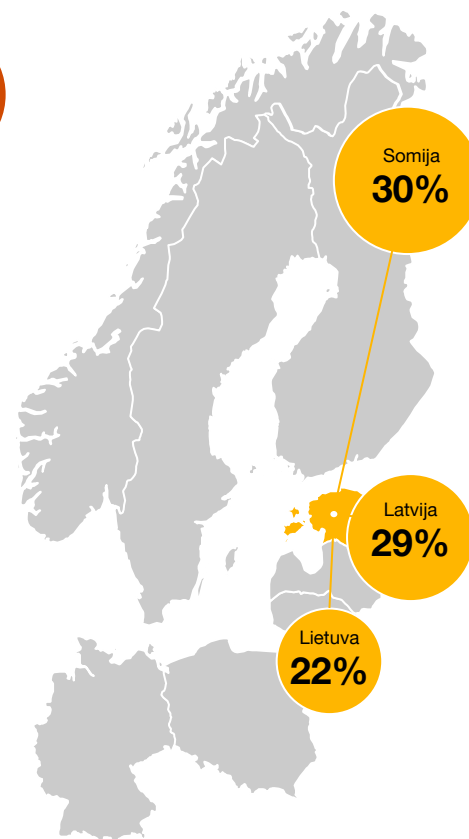
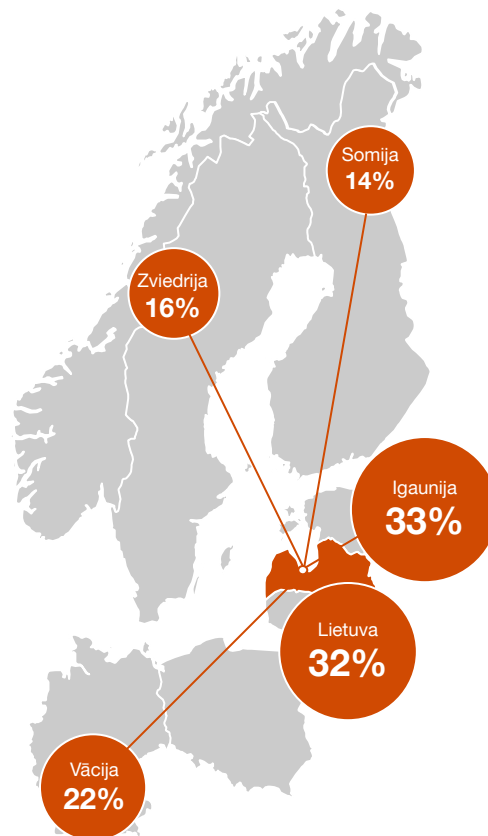
Līdzīgi kā Baltijā, arī augstākā līmeņa vadītāji citos reģionos par ļoti nozīmīgiem uzskata ieguldījumus procesu un sistēmu automatizēšanā (CAE – 70%, Rietumeiropā – 80%, Globāli – 76%), darbaspēka kvalifikācijas celšanā (CAE – 65%, Rietumeiropā – 71%, Globāli – 72%)

un tehnoloģiju, tostarp mākoņtehnoloģiju, mākslīgā intelekta un citu progresīvu tehnoloģiju ieviešanā (CAE – 56%, Rietumeiropā – 70%, Globāli – 69%). Vadītāji citos reģionos pievērš uzmanību un apsver arī ieguldījumu veikšanu piegādes ķēdes koriģēšanā, pārceļot ražošanu uz kaimiņvalstīm vai to organizējot savas valsts ietvaros.

Ārējo tirgu nozīme

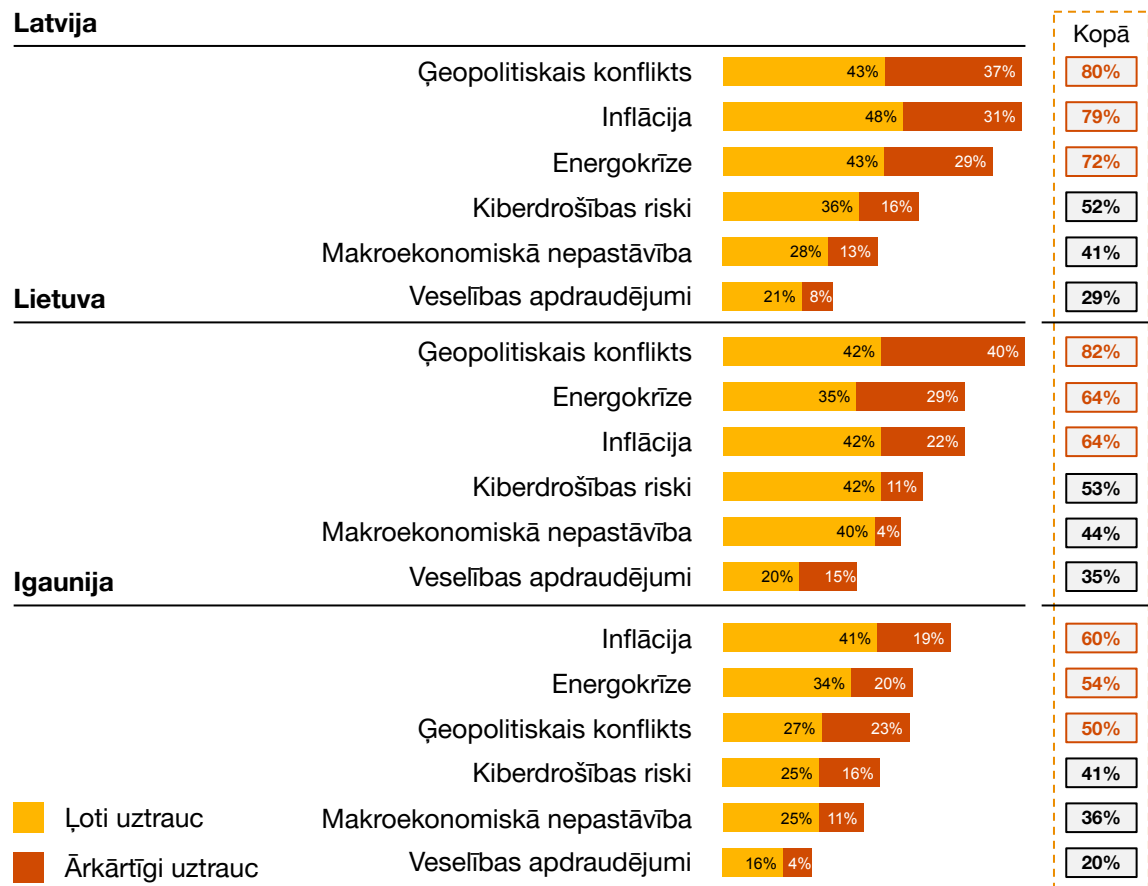
6. Kuras valstis, izņemot savu mītnes valsti, Jūs uzskatāt par svarīgākajām Jūsu uzņēmuma vispārīgajai izaugsmei nākamajos 12 mēnešos?

Baltijas un Skandināvijas reģiona valstu ietekmi uz uzņēmuma vispārējo izaugsmi izceļ uzņēmumu vadītāji Latvijā, Lietuvā un Igaunijā. Valstis, kuras uzņēmumu vadītāji Latvijā atzīst par nozīmīgākajām sava biznesa izaugsmei, ir Igaunija (33%), Lietuva (32%), Vācija (22%), Zviedrija (16%) un Somija (14%). Salīdzinot ar aizvadītā gada aptaujas rezultātiem, augšgalā esošo valstu saraksts palicis nemainīgs. Uzņēmumu vadītāji Lietuvā (42%) un Igaunijā (29%) norāda, ka Latvija ir būtiski svarīga viņu vadīto uzņēmumu vispārējai izaugsmei tuvāko 12 mēnešu laikā, ierindojot Latviju attiecīgi pirmajā un otrajā vietā. Uzņēmumu vadītāji Lietuvā kā valstis, kuras uzskata par svarīgām sava uzņēmuma vispārējā izaugsmei, norāda arī Igauniju (29%) un Poliju (26%), savukārt mūsu ziemeļu kaimiņi izceļ arī Somijas (30%) un Lietuvas (22%) nozīmīgo lomu.

Lielākie draudi – ģeopolitiskais konflikts, inflācija un energokrīze

7. Cik lielā mērā Jūs esat noraizējies/-usies par turpmāk minētajiem globālajiem draudiem, kas nākamo 12 mēnešu laikā varētu negatīvi ietekmēt Jūsu uzņēmumu?

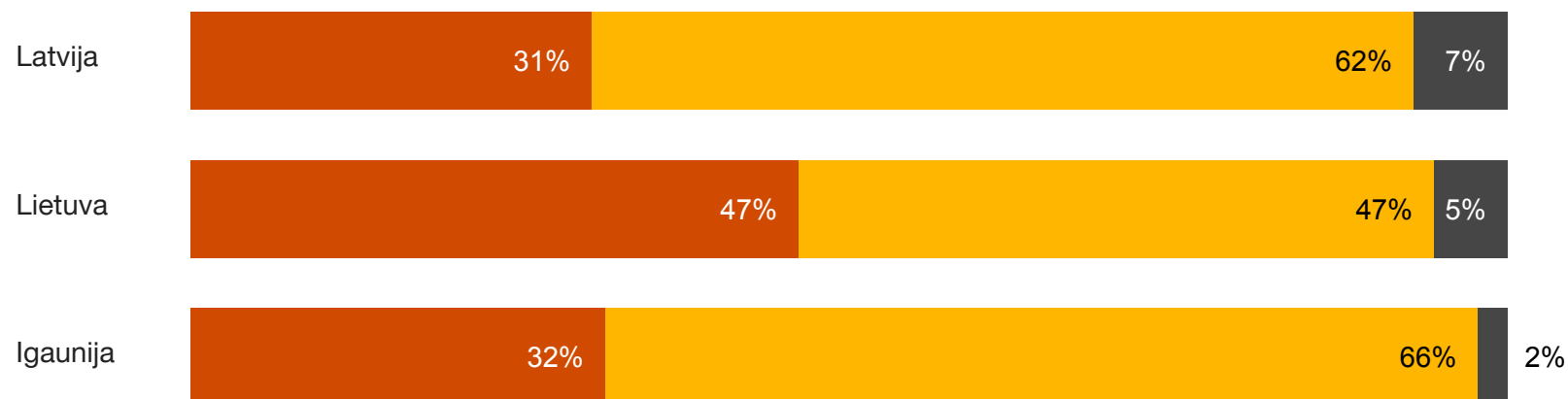
Pēdējā gada laikā piedzīvotais, tostarp Krievijas iebrukums Ukrainā, inflācijas pieaugums un enerģētikas krīze, ir būtiski ietekmējis augstākā līmeņa vadītāju viedokli par to, kādi globāla mēroga draudi tuvākajos 12 mēnešos varētu skart viņu pārstāvētos uzņēmumus. Ja aizvadītajā gadā vadītāji norādīja (apkopojot atbildes ļoti satrauc un ārkārtīgi satrauc) uz veselības apdraudējumiem un kiberriskiem, iezīmējot tos kā vienus no galvenajiem draudiem, tad šogad galvenie apdraudējumi, kas satrauc uzņēmumu vadītājus Latvijā un īstermiņā (nākamo 12 mēnešu laikā) varētu negatīvi ietekmēt viņu pārstāvētos uzņēmumus, ir ģeopolitiskais konflikts (80%, aizvadītajā gadā - 45%), inflācija (79%, aizvadītajā gadā - 42%) un energokrīze (72%, aizvadītajā gadā šāda atbilde netika ietverta). Baltijas reģiona uzņēmumiem, politikas veidotājiem un citiem

sabiedrības pārstāvjiem ir būtiska loma reaģējot uz kara Ukrainā radītajiem ģeopolitiskajiem izaicinājumiem. Uzņēmumu vadītāji apzinās situācijas nopietnību, kura pieprasa tūlītēju rīcību, liek pārskatīt procesus un ieviest pārmaiņas. Vērtējot draudus, Baltijas valstu augstākā līmeņa vadītāju vidū lielākoties valda vienprātība, taču vadītājiem Latvijā un Lietuvā ir ievērojami lielākas bažas par ģeopolitisko situāciju un tās radītajiem draudiem, nekā viņu kolēģiem Igaunijā. Kā liecina PwC globālās uzņēmumu vadītāju aptaujas rezultāti, globālā līmenī vadītājus galvenokārt satrauc draudi, kas saistīti ar inflāciju (CAE - 86%, Rietumeiropa - 81%, Globāli - 79%), makroekonomisko nepastāvību (CAE - 81%, Rietumeiropa - 75%, Globāli - 73%) un ģeopolitisko konfliktu (CAE - 77%, Rietumeiropa - 65%, Globāli - 60%).⁸

⁸ PwC 26th Annual Global CEO Survey (Central and Eastern Europe), <https://www.pwc.com/c1/en/26th-ceo-survey-cee.html>

Uzņēmumu dzīvotspēja

8. Ja jūsu uzņēmums turpina darboties savā pašreizējā virzienā, cik ilgi, Jūsaprāt, jūsu uzņēmums būs ekonomiski dzīvotspējīgs?

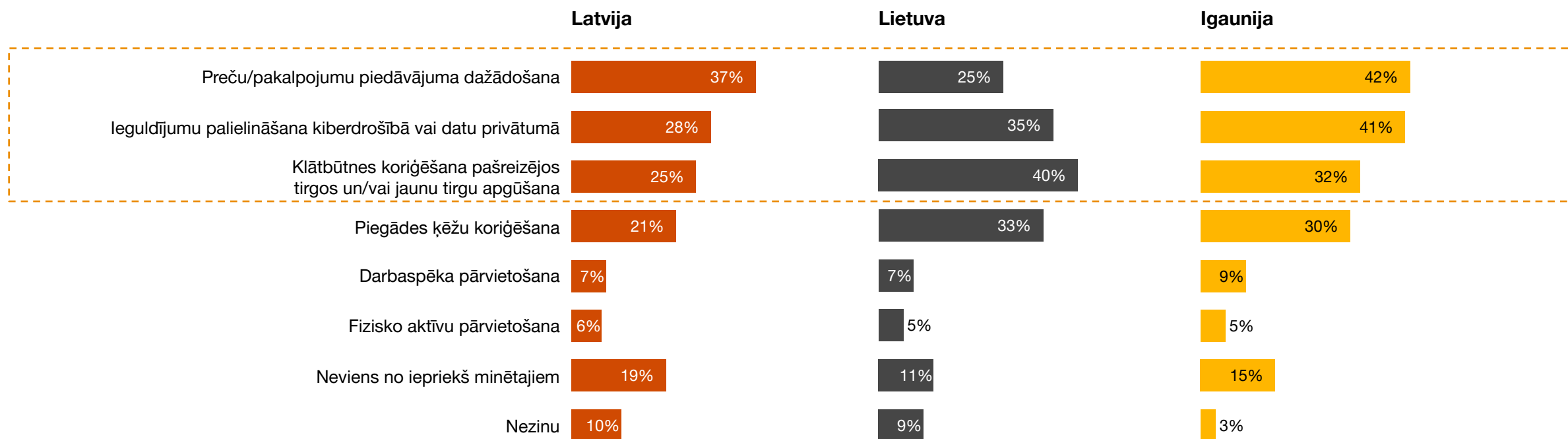

- 10 vai mazāk gadus
- Vairāk nekā 10 gadus
- Nezinu

Trešā daļa aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā (31%) un Igaunijā (32%) uzskata, ka viņu pārstāvētie uzņēmumi pēc 10 gadiem nebūs ekonomiski dzīvotspējīgi, ja tie turpinās darboties pašreizējā virzienā, savukārt Lietuvā šāds viedoklis ir gandrīz pusei aptaujāto augstākā līmeņa vadītāju (47%). Aptaujas rezultāti liecina, ka uzņēmumu vadītāji apzinās situācijas nopietnību un attiecīgi rīkojas, lai to nepieļautu.

Piedāvājuma dažādošana, ieguldījumi kiberdrošībā un jauni tirgi – galvenās darbības ģeopolitiskā konflikta sekas mazināšanai

9. Kuras no šīm darbībām (ja vispār) jūsu uzņēmums apsver, lai mazinātu ģeopolitiskā konflikta sekas nākamajos 12 mēnešos?

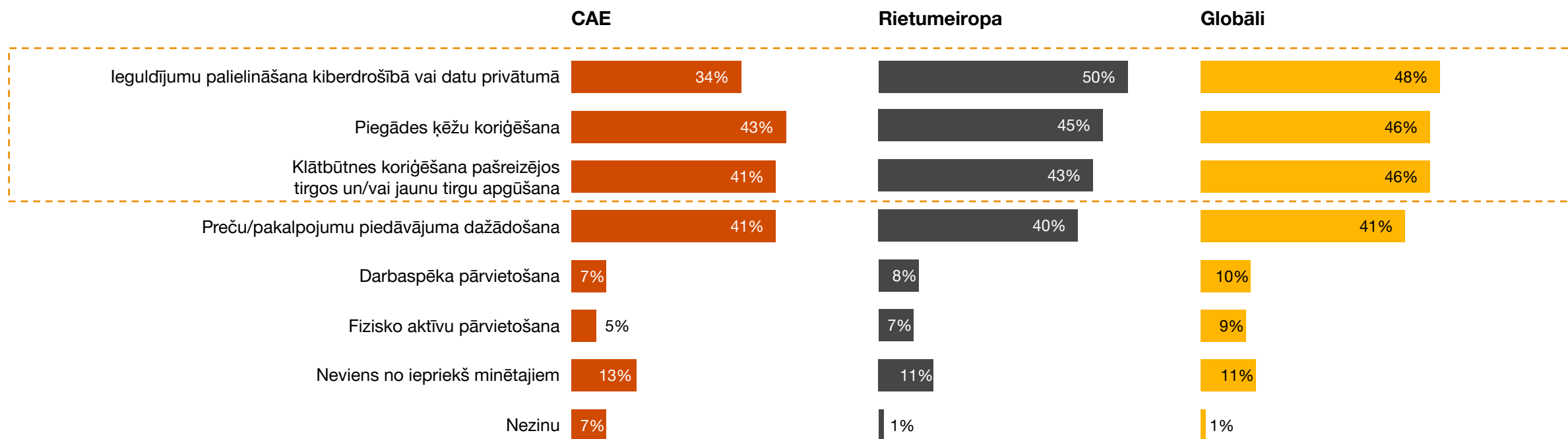
Uzņēmumu vadītāji Latvijā norāda, ka, lai mazinātu ģeopolitiskā konflikta radītās sekas, viņu pārstāvētie uzņēmumi galvenokārt plāno dažādot preču/pakalpojumu piedāvājumu (37%), investēt kiberdrošībā vai datu aizsardzības jomā (28%) un pielāgot savu klātbūtni atsevišķos mērķa tirgos (25%). Kopumā situācija Baltijā ir līdzīga, taču plānoto pasākumu

prioritāte un proporcija atšķiras. Kā liecina Informācijas tehnoloģiju drošības incidentu novēršanas institūcijas CERT.LV dati, 2022. gads Latvijas kibertelpā uzskatāms par izaicinājumiem bagātāko un kiberuzbrukumiem intensīvāko periodu visā CERT.LV pastāvēšanas vēsturē, reģistrēto un apstrādāto incidentu skaitam pieaugot par 40%.⁹

⁹ CERT.LV, <https://cert.lv/lv/2023/01/2022-gads-latvijas-kibertelpa>

Galvenās darbības ģeopolitiskā konflikta seku mazināšanai citos reģionos

9. Kuras no šīm darbībām (ja vispār) jūsu uzņēmums apsver, lai mazinātu ģeopolitiskā konflikta sekas nākamajos 12 mēnešos?

Citos reģionos dominē četras izteiktas darbības, kuras tiek apsvērtas, lai mazinātu ģeopolitiskā konflikta radītās sekas. Ja uzņēmumu vadītāji CAE kā galveno norāda nepieciešamību koriģēt piegādes ķēdes (43%), tad augstākā līmeņa vadītāji Rietumeiropā un globāli kopumā izceļ ieguldījumu palielināšanu kibersdrošībā un datu aizsardzībā

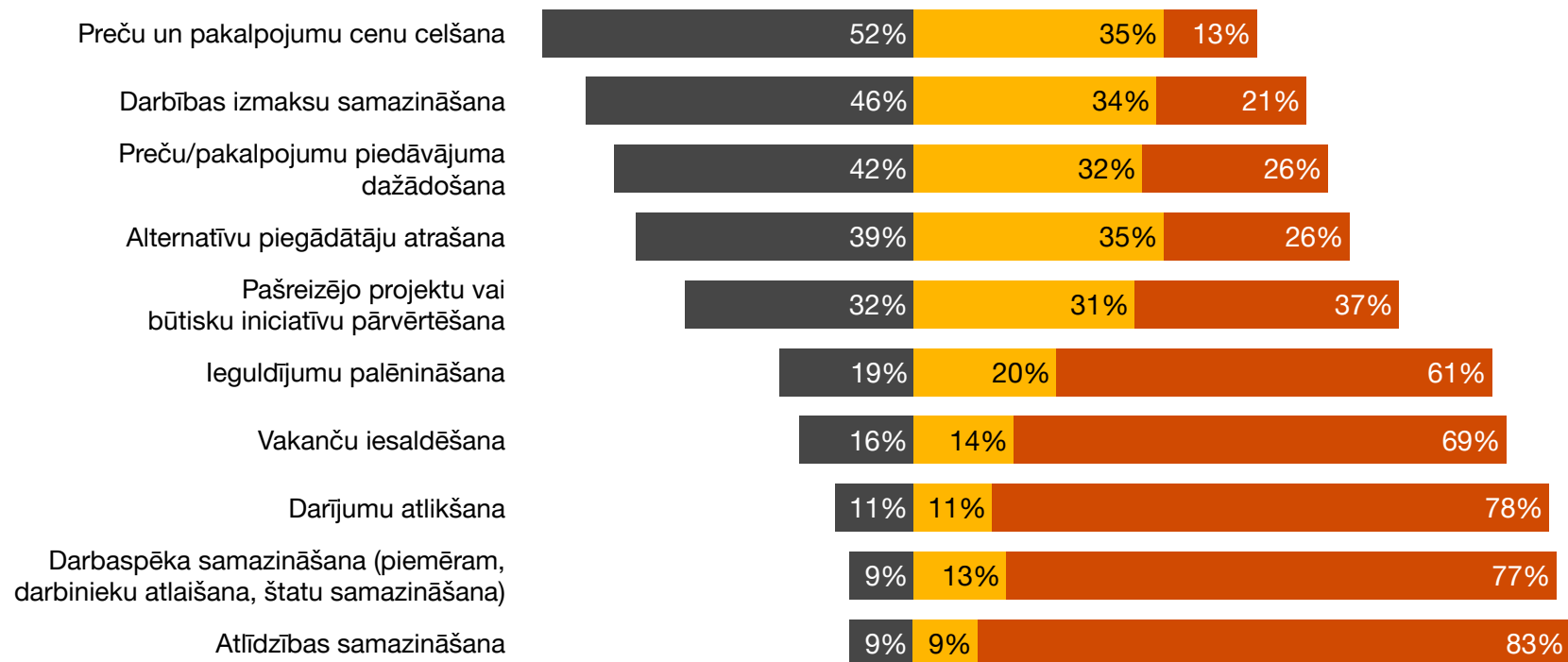
(Rietumeiropā – 50%, Globāli – 48%). Uzņēmumu vadītāji citos reģionos arī apsver pieejas pārskatīšanu – pielāgojot klātbūtni mērķa tirgos (CAE – 41%; Rietumeiropā – 43%, Globāli – 46%) un dažādojot preču un/vai pakalpojumu piedāvājumu (CAE – 41%; Rietumeiropā – 40%, Globāli – 41%).

Uzņēmumu veiktie pasākumi problēmu mazināšanai

10. Kuras no šīm darbībām vislabāk apraksta pasākumus, ko jūsu uzņēmums varētu apsvērt, lai mazinātu potenciālo ekonomisko izaicinājumu un nestabilitātes sekas nākamajos 12 mēnešos?

Sarežģīto un neskaidro ekonomisko apstākļu dēļ vairāk nekā puse aptaujāto Baltijas reģionā atklāj, ka jau ir paaugstinājuši cenas saviem produktiem un/vai pakalpojumiem. Liela daļa aptaujāto to plāno darīt arī nākamo 12 mēnešu laikā (Latvijā 35%, Lietuvā 29%, Igaunijā 32%). Liels uzsvars tiek likts arī uz centieniem samazināt sava pārstāvētā uzņēmuma darbības izmaksas, to jau ir izdarījuši 46%, savukārt nākamo 12 mēnešu laikā apsver darīt 34% aptaujāto vadītāju Latvijā. Pozitīvs signāls - aptaujas rezultāti atklāj, ka vadītāji neplāno būtiski samazināt darbinieku skaitu vai darba samaksu. Uz plāniem to nedarīt norāda attiecīgi 77% un 83% aptaujāto.

Latvija

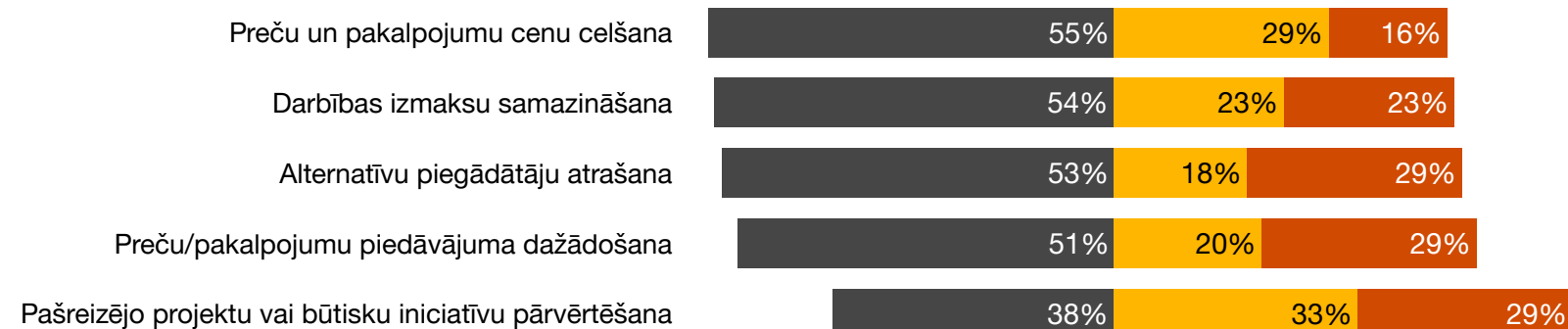
- Mēs neplānojam to darīt
- Mēs to jau darām/esam to jau izdarījuši
- Mēs apsveram to darīt nākamo 12 mēnešu laikā

Uzņēmumu veiktie pasākumi problēmu mazināšanai

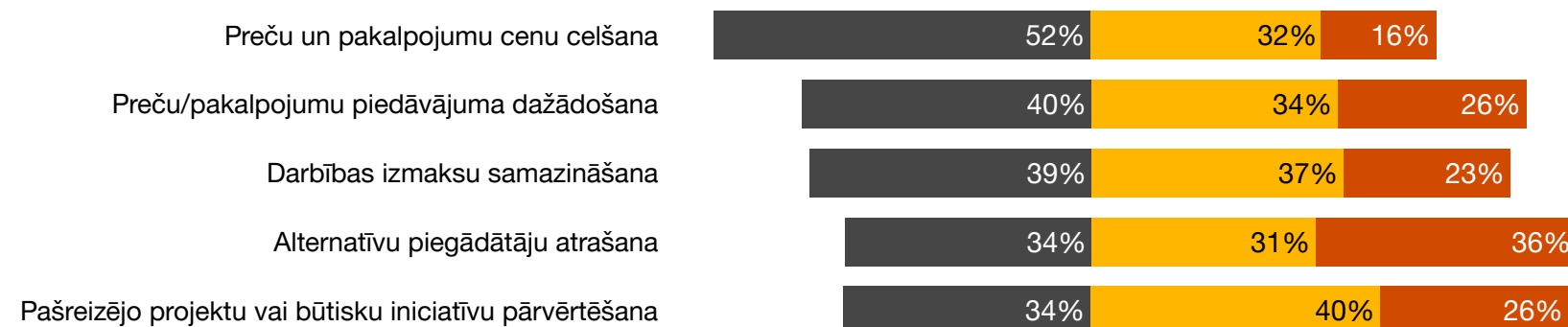
10. Kuras no šīm darbībām vislabāk apraksta pasākumus, ko jūsu uzņēmums varētu apsvērt, lai mazinātu potenciālo ekonomisko izaicinājumu un nestabilitātes sekas nākamajos 12 mēnešos?

Lai mazinātu potenciālo ekonomisko izaicinājumu un nestabilitātes sekas nākamajos 12 mēnešos, uzņēmumu vadītāji Lietuvā un Igaunijā galvenokārt plāno pārvērtēt pašreizējo projektu vai būtisku iniciatīvu nepieciešamību, uz ko norāda 33% aptaujāto Lietuvā un 40% Igaunijā. Arī uzņēmumu vadītāji CAE reģionā (37%) domā līdzīgi, kā arī norāda, ka apsver arī preču un/vai pakalpojumu piedāvājuma dažādošanu (36%).¹⁰

Lietuva

Igaunija

- Mēs neplānojam to darīt
- Mēs to jau darām/esam to jau izdarījuši
- Mēs apsveram to darīt nākamo 12 mēnešu laikā

¹⁰ PwC 26th Annual Global CEO Survey (Central and Eastern Europe), <https://www.pwc.com/c1/en/26th-ceo-survey-cee.html>

PwC Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2023

Ilgtspēja

Ar ilgtspēju saistītie faktori arvien vairāk ietekmē uzņēmumus, valsts iestādes un to darbiniekus, kā arī tiem ir pieaugoša ietekme uz investoru un patērētāju izvēles izdarīšanu. Klimata pārmaiņas nosaka nepieciešamību rīkoties, tādēļ arvien lielāks skaits uzņēmumu visā pasaulē apņemas samazināt savas CO2 emisijas. Lai pielāgotos dažādajiem ilgtspējas izaicinājumiem, tie tiek aplūkoti ESG sistēmas ietvaros, kā rezultātā uzņēmumi savā darbībā ievieš noteiktus vides, sociālās atbildības un pārvaldības standartus.

Ilgtspēja jau šobrīd ir viens no svarīgākajiem uzņēmējdarbības stūrakmeņiem, taču Eiropas Savienības Zaļais kurss un izvirzītais mērķis klimata neitralitātes sasniegšanā, tai piešķir vēl nozīmīgāku lomu un daudziem uzņēmumiem liek pārskatīt savu līdzšinējo darbības modeli. To veicina arī 2022. gada novembrī ES Padomes apstiprinātā Korporatīvās ilgtspējas ziņošanas direktīva (CSRD), kura paredz plašam uzņēmumu lokam gada pārskatos obligāti iekļaut ilgtspējas ziņojumu par uzņēmuma ilgtspējas mērķiem un to izpildi, lai veidotu zaļāku, taisnīgāku un ilgtspējīgāku Eiropu un sasniegtu noteiktos ilgtspējīgas attīstības mērķus.

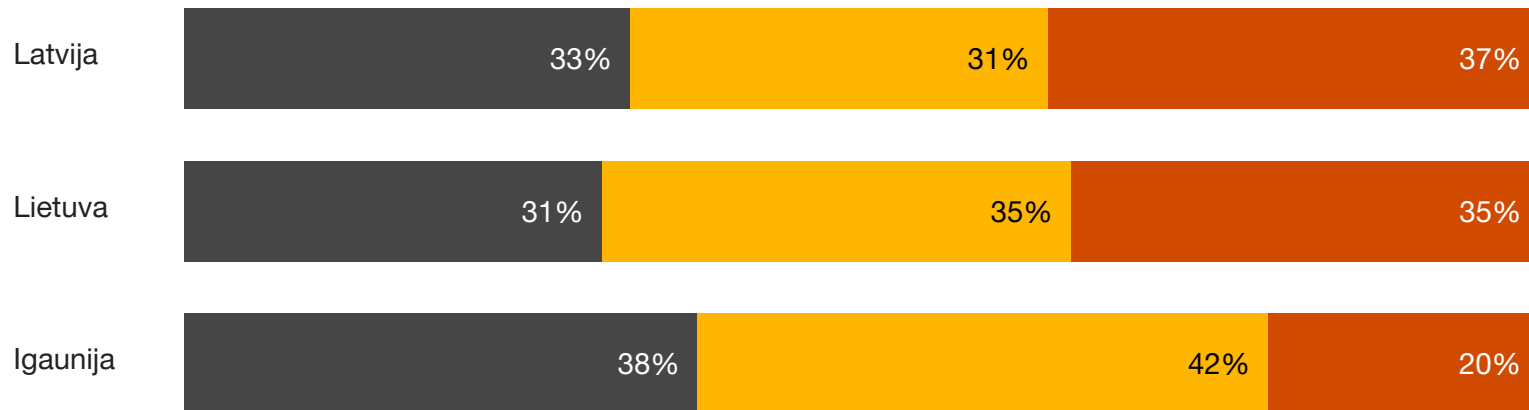
Līdz ar direktīvas pieņemšanu palielinājies to uzņēmumu loks, kuriem būs jāgatavo ilgtspējas ziņojumi saskaņā ar ES ilgtspējas ziņošanas standartiem. No 2024. gada 1. janvāra direktīva attieksies uz uzņēmumiem, uz kuriem jau šobrīd attiecas prasības par nefinanšu paziņojumu sagatavošanu (pirmie ziņojumi jāpublicē 2025. gadā), savukārt no 2025. gada 1. janvāra uz visiem lielajiem uzņēmumiem Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma izpratnē, uz kuriem šobrīd vēl neattiecas prasības par nefinanšu paziņojumu sniegšanu

(pirmie ziņojumi jāpublicē 2026. gadā), savukārt no 2026. gada 1. janvāra direktīva attieksies uz biržā kotētiem maziem un vidējiem uzņēmumiem (pirmie ziņojumi jāpublicē 2027. gadā). Latvijā jau kopš 2021. gada nogales ir spēkā izmaiņas korporatīvās pārvaldības regulējumā lielajām valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām, starp šīm izmaiņām ir arī pienākums kapitālsabiedrībām sagatavot nefinanšu paziņojumus par aizvadīto pārskata gadu. Tāpat nefinanšu paziņojumus jau vairākus gadus gatavo lielie biržas uzņēmumi, kuru pārvedami vērtspapīri ir iekļauti regulētajā tirgū, ja divus gadus pēc kārtas to vidējais darbinieku skaits pārsniedz 500 darbiniekus un aktīvu kopsumma bilances datumā pārsniedz 20 milj. eiro vai gada tīrais apgrozījums pārsniedz 40 milj. eiro. ES mērķis ir turpināt samazināt siltumīcefekta gāzu emisijas par 55% līdz 2030. gadam (salīdzinot ar 1990. gadu). Tostarp lielajiem uzņēmumiem Energoefektivitātes likums nosaka pienākumu reizi četros gados veikt energoauditu, lai apzinātu enerģijas taupīšanas iespējas un mudinātu mazos un vidējos uzņēmumus sekot viņu piemēram. Neskatoties uz vispārējiem ģeopolitiskajiem konfliktiem, ES saglabā iepriekš izvirzīto mērķi – līdz 2050. gadam panākt ES klimatneitralitāti¹¹. Pamatojoties uz Latvijas augstākā līmeņa vadītāju atbildēm, 33% norāda, ka viņu pārstāvētie uzņēmumi jau ir izstrādājuši pārejas plānu ilgtspējīgai attīstībai, savukārt 31% to šobrīd gatavo. Aptuveni ceturtdaļa aptaujāto Latvijā norāda, ka tuvākā gada laikā plāno nodarboties ar ESG būtiskuma novērtēšanas jautājumiem (24%), oglekļa pēdas aprēķiniem (21%), kā arī plāno veikt attiecīgas apmācības (20%).

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1119
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32021R1119>

Ilgospējas jautājumi uzņem apgriezienus

11. Vai jūsu uzņēmums ir izstrādājis pārveides plānu ilgtspējīgai attīstībai?

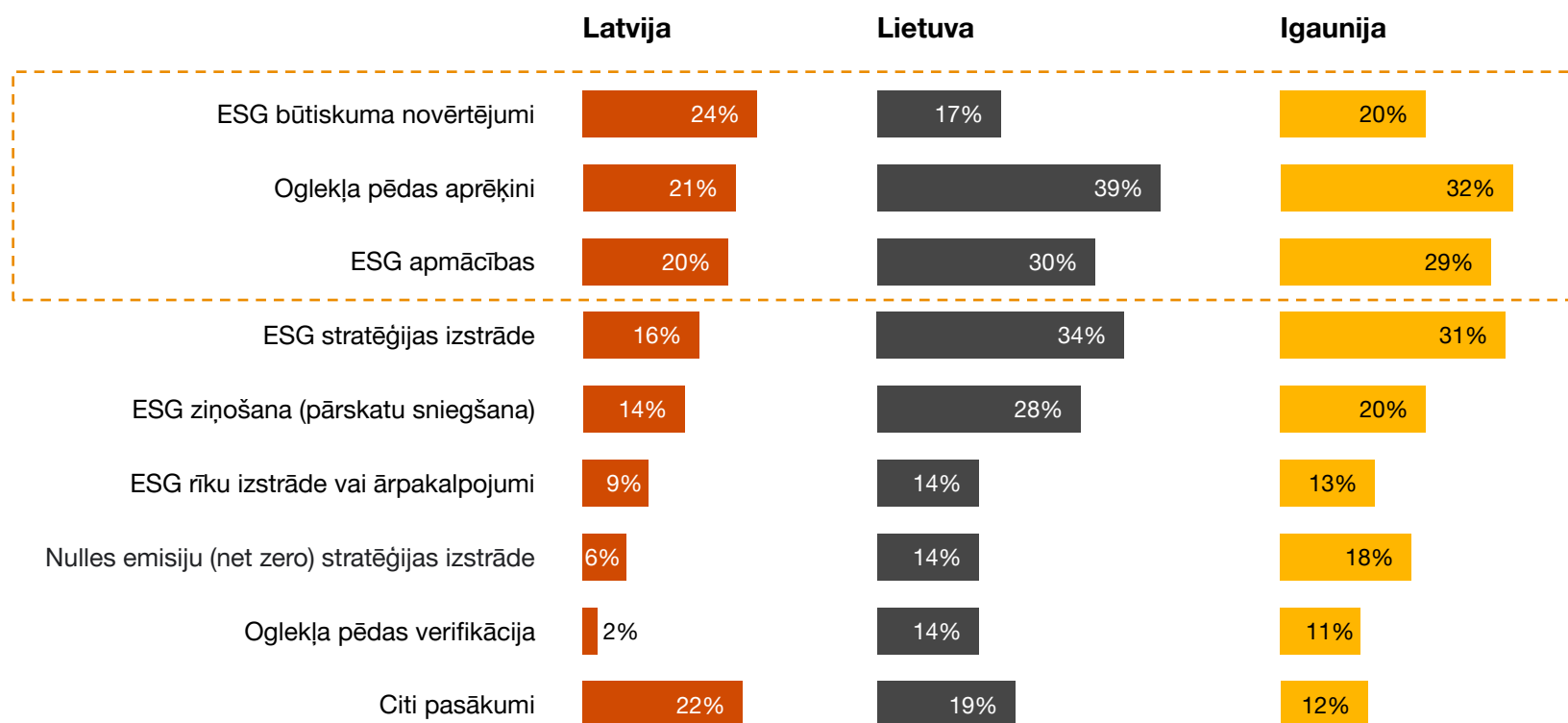

- Jā, mans uzņēmums ir izstrādājis šādu plānu
- Nē, bet mans uzņēmums strādā pie šāda plāna izveides
- Nē, mans uzņēmums nav izstrādājis šādu plānu

Pamatojoties uz Latvijas augstākā līmeņa vadītāju atbildēm, 33% norāda, ka viņu pārstāvētie uzņēmumi jau ir izstrādājuši pārejas plānu ilgtspējīgai attīstībai, savukārt 31% šobrīd strādā pie šāda plāna izstrādes. Trešā daļa aptaujāto vadītāju Latvijā (37%) arī norāda, ka viņu pārstāvētais uzņēmums nav izstrādājis šādu plānu un šobrīd to darīt neplāno, līdzīga nostāja ir 35% aptaujāto vadītāju Lietuvā, savukārt Igaunijā šādās domās ir tikai 20% aptaujāto.

Soļi ceļā uz ilgtspējīgāku uzņēmējdarbību

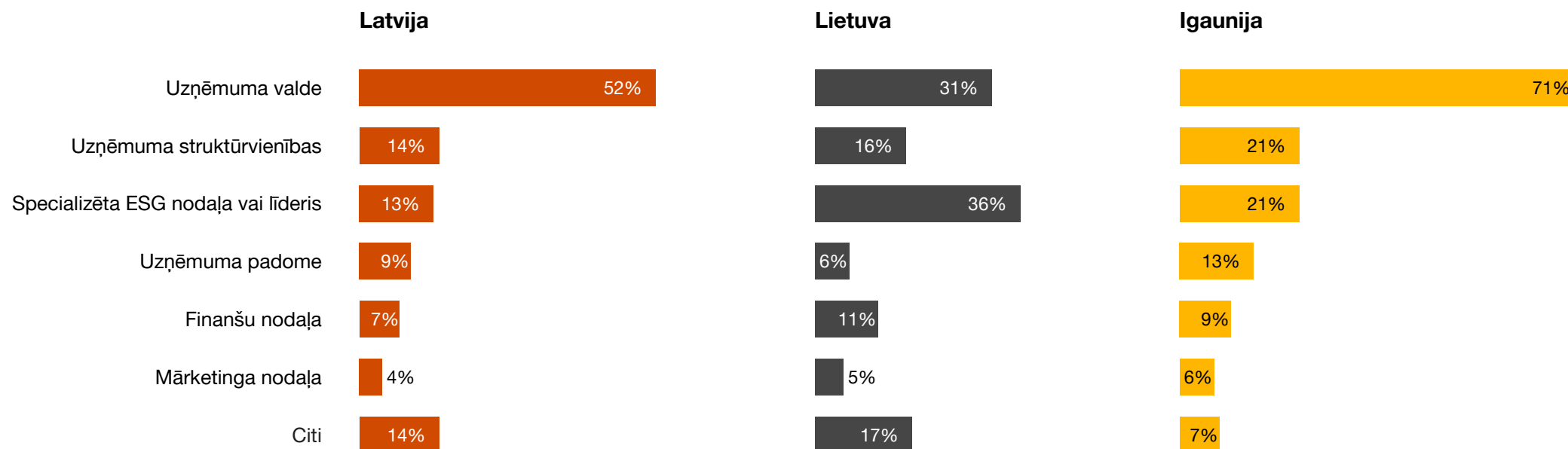
12. Kuriem no šiem ESG pasākumiem jūsu uzņēmums plāno pievērsties nākamo 12 mēnešu laikā?

Aptuveni ceturtdaļa aptaujāto vadītāju Latvijā norāda, ka tuvākā gada laikā plāno nodarboties ar ESG būtiskuma novērtēšanas jautājumiem (24%), oglekļa pēdas aprēķiniem (21%), kā arī plāno organizēt attiecīgas apmācības (20%). Lietuvā un Igaunijā augstākā līmeņa vadītāji kā galvenos ESG pasākumus, kam plāno pievērsties tuvāko 12 mēnešu laikā, izceļ oglekļa pēdas aprēķinus (Lietuva - 39%, Igaunija - 32%), ESG stratēģijas izstrādi (Lietuva - 34%, Igaunija - 31%) un ESG apmācības (Lietuva - 30%, Igaunija - 29%).

Uzņēmumu vadītāji Baltijā norāda, ka ESG jautājumi galvenokārt ir uzņēmuma valdes pārziņā

13. Kurš jūsu uzņēmumā ir atbildīgs par ESG jautājumiem?

Latvijā un Igaunijā ar ESG saistītos jautājumus galvenokārt risina uzņēmuma valde, savukārt Lietuvā ar šiem jautājumiem ciešā valdes uzraudzībā visbiežāk strādā specializēta ESG nodaļa vai eksperts, uz ko norāda 36% augstākā līmeņa vadītāju Lietuvā. Latvijā uz to norāda tikai 13%. Aptauja liecina, ka Lietuvā, kur ar ESG

jautājumiem galvenokārt nodarbojas atsevišķs eksperts un/vai nodaļa, arī ESG jautājumu virzība sokas raitāk, par ko liecina atbildes uz aptaujā uzdoto jautājumu par ESG pasākumiem, kur vadītāji Lietuvā demonstrē lielāku aktivitāti nekā citās Baltijas valstīs. Skaidri nosakot atbildīgo ir vieglāk un mērķtiecīgāk virzīties uz ESG mērķiem.

The background image shows two workers in bright orange safety suits and hard hats, viewed from behind, standing on a complex metal industrial structure. The scene is set outdoors under a clear sky. The image is overlaid with several semi-transparent colored rectangles in shades of orange, yellow, and red. The text is positioned on the right side of the image, overlaid on a white and yellow background.

PwC Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2023

Darbaspēks

Salīdzinot ar 2022. gada 31. janvāri, kad reģistrētais bezdarba līmenis Latvijā bija 6,9%, 2023. gada janvārī šis rādītājs samazinājās līdz 6,3%. Bezdarba līmenis Latgales reģionā (13,0%) gan joprojām ir vairāk nekā divas reizes augstāks nekā vidēji Latvijā un gandrīz trīs reizes augstāks nekā Rīgas reģionā (4,5%)¹². Jaunas darba vietas galvenokārt veidojas ekonomiski aktīvākajos reģionos un lielajās pilsētās, savukārt lielākais darba meklētāju skaits ir mazāk attīstītos reģionos, apgrūtinot sabalansētu darba tirgus attīstību.

Kā liecina Centrālās statistikas pārvaldes apkopotā informācija, 2022. gada 3. ceturksnī vidējais darba algu pieaugums Latvijā gada griezumā sasniedza 6,3 %, bet vidējā bruto darba samaksa par pilna laika darbu palielinājās līdz 1 384 eiro. Salīdzinot ar 2021. gada 3. ceturksni, 2022. gada 3. ceturksnī mēneša vidējā alga palielinājās par 6,3 %¹³. Jāatzīmē, ka aizvadītajā gadā aptaujātie uzņēmumu vadītāji norādīja uz plāniem paaugstināt darbinieku atalgojumu pamatā 6 - 10% robežās.

Kopumā situācija darba tirgū ir nostabilizējusies un ir atsākusi augt gan iedzīvotāju nodarbinātība, gan turpina samazināties bezdarbs, vienlaikus nodarbināto skaits un nodarbinātības līmenis joprojām nedaudz atpaliek no pirms pandēmijas perioda, kas līdztekus demogrāfiskiem procesiem sašaurina darbaspēka piedāvājumu un paaugstina darbaspēka nepietiekamības riskus. Pandēmija ir būtiski ietekmējusi paradumu maiņu sabiedrībā, radot ne tikai iepriekš nebijušas iespējas un vajadzības darba tirgū, bet arī jaunus izaicinājumus. Būtiski ir pieaugusi dažādu digitālo risinājumu izmantošana ikdienā, nodrošinot gan nepieciešamo infrastruktūru attālinātā darba, mācību, iepirkšanās un citu procesu nodrošināšanai. Daudzi no šiem risinājumiem paver jaunu attīstības posmu, un sagaidāms, ka daļa no tiem saglabāsies arī nākotnē. Šīs

pārmaiņas iezīmē arī daudz plašākas attālinātā darba iespējas, kas atstāj ietekmi uz darba tirgu, sniedzot dažādus ieguvumus gan darba ņēmējiem, gan darba devējiem, vienlaikus atsevišķām darba ņēmēju grupām liekot apgūt jaunas prasmes un pārkvalificēties, kas pieprasa arī pārdomātu rīcību no politikas veidotājiem.

Palielinoties darbaspēka pieprasījumam, arvien būtiskāka iezīmējās kvalificēta darbaspēka nepietiekamība, jo īpaši zināšanu un tehnoloģiju ietilpīgās nozarēs, kas ierobežo Latvijas ekonomikas izaugsmi, uzņēmumu produktivitātes pieaugumu un investīciju piesaisti. Vienlaikus kvalificēta darbaspēka nepietiekamība rada nepieciešamību uzņēmējiem aktīvāk domāt ne tikai kā piesaistīt jaunus speciālistus, bet arī kā noturēt esošos, t.sk. pārskatot atalgojumu un piemērojot dažādus labumus.

Kā prognozē Ekonomikas ministrija, ņemot vērā ģeopolitiskās situācijas saasināšanos, gaidāms, ka kopumā situācija Latvijas darba tirgū līdz 2024. gadam saglabāsies nogaidoša. Ņemot vērā ekonomikas izaugsmes tempu palēnināšanos, 2023. gadā nodarbināto skaits varētu samazināties par 0,1 % jeb aptuveni par 1,3 tūkst. – līdz vidēji 886 tūkst., savukārt bezdarbs samazināsies līdz 6,7 % (63,7 tūkst. darba meklētāju) vidēji gadā¹⁴. Arī aptaujātie Baltijas augstākā līmeņa vadītāji norāda, ka personāla atlase joprojām ir nopietns izaicinājums mūsu reģionā un prognozē, ka darbinieku skaits viņu pārstāvētajos uzņēmumos tuvāko 12 mēnešu laikā saglabāsies esošajā līmenī.

¹² Nodarbinātības valsts aģentūra, <https://www.nva.gov.lv/bezdarba-statistika>

¹³ Centrālā statistikas pārvalde, <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/darbs/alga/preses-relizes/10312-darba-samaksa-2022-gada-a-3-ceturksni>

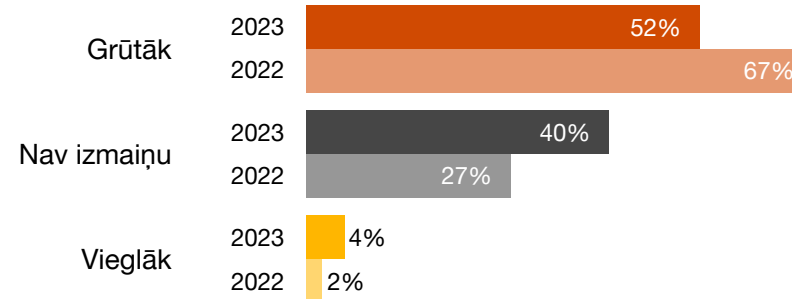
¹⁴ Ekonomikas ministrija (Latvijas Ekonomikas attīstības pārskats), <https://www.em.gov.lv/lv/media/12820/download>

Personāla atlase – izaicinājums Baltijas reģionā

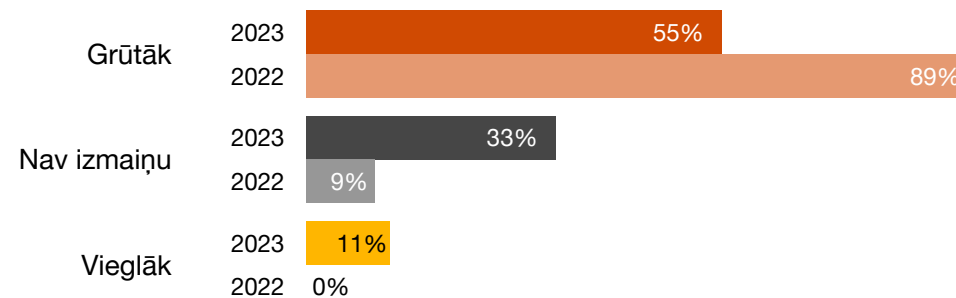
14. Vai Jūsu nozarē kopumā ir kļuvis grūtāk vai vieglāk piesaistīt darbiniekus, vai arī nav izmaiņu?

Viens no lielākajiem uzņēmumu vadītāju izaicinājumiem Baltijā jau vēsturiski ir darbaspēka pieejamība. Kopumā uzņēmumu vadītāji Baltijā uzskata, ka kvalificēta personāla atlase joprojām ir sarežģīta, taču gadu gaitā nav kļuvusi ievērojami grūtāka. Ja pērn 67% aptaujāto Latvijas augstākā līmeņa vadītāju uzskatīja, ka personāla atlase kļuvusi grūtāka, tad šogad šis rādītājs ir krities par 15 procentpunktiem līdz 52%. Vēl lielāks kritums vērojams Lietuvā un Igaunijā. Lietuvā, kur pērn 89% augstākā līmeņa vadītāju atbildēja, ka, viņuprāt, jaunu darbinieku piesaiste ir kļuvusi grūtāka, šogad tā domā 55% aptaujāto, savukārt Igaunijā 43% (aizvadītajā gadā – 75%). Pieaudzis to vadītāju skaits, kuriem šķiet, ka personāla atlase ir tikpat izaicinoša kā pirms gada (Latvijā – 40%, Lietuvā – 33%, Igaunijā – 43%). Vērtējot jaunu darbinieku piesaisti, Baltijas vadītāju vidū valda vienprātība – personāla atlase joprojām ir nopietns izaicinājums mūsu reģionā.

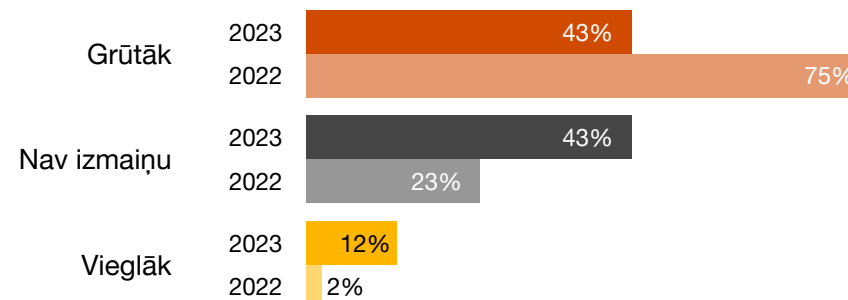
Latvija

Lietuva

Igaunija

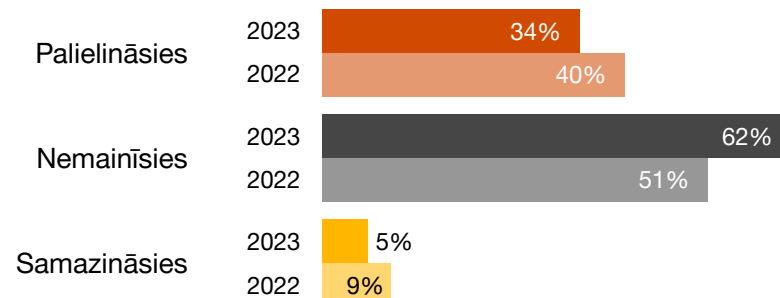

Darbinieku skaits uzņēmumos būtiski nemainīsies, prognozē vadītāji

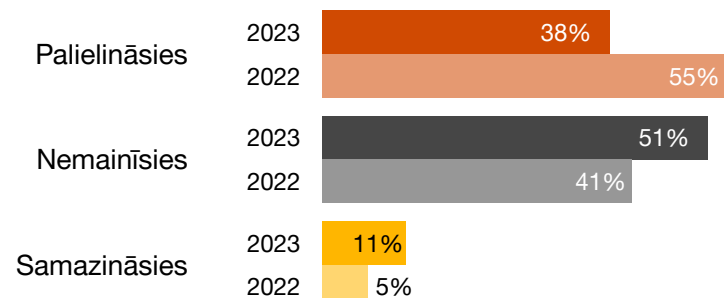
15. Vai prognozējat, ka nākamo 12 mēnešu laikā darbinieku skaits Jūsu organizācijā palielināsies, samazināsies vai nemainīsies?

Trešā daļa aptaujāto vadītāju Latvijā (34%, kritums par 6 procentpunktiem salīdzinot ar aizvadīto gadu) prognozē, ka nākamā gada laikā tiks palielināts darbinieku skaits viņu pārstāvētajā uzņēmumā, kas ir zemākais rādītājs kopš 2019. gada, kad darbaspēka pieaugumu prognozēja aptuveni ceturtdaļa (27%) aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā. Līdzīgu prognozi izsaka arī augstākā līmeņa vadītāji citās Baltijas valstīs. Jānorāda, ka tikai 5% (aizvadītajā gadā - 9%) aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā plāno samazināt darbinieku skaitu. Ievērojami lielākā daļa aptaujāto vadītāju Latvijā (62%), tāpat kā citās Baltijas valstīs prognozē, ka darbinieku skaits tuvāko 12 mēnešu laikā saglabāsies esošajā līmenī.

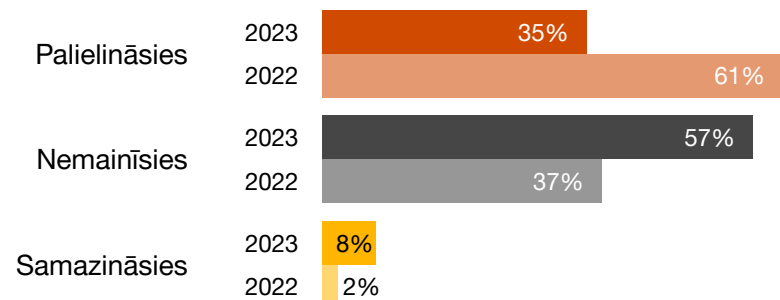
Latvija

Lietuva

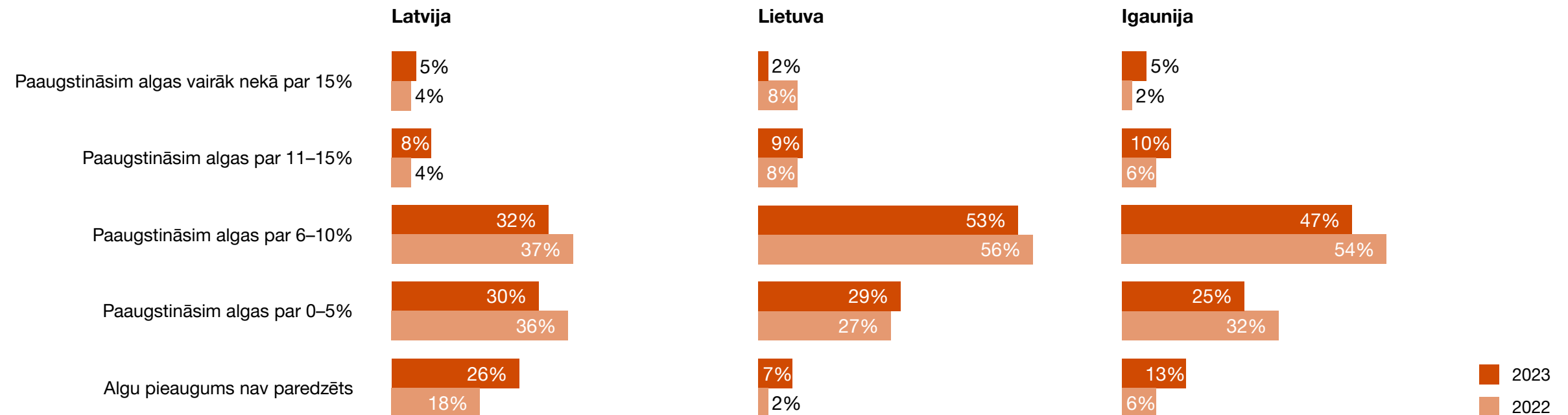

Igaunija

Atalgojuma prognozes

16. Vai apsverat iespēju nākamo 12 mēnešu laikā palielināt sava uzņēmuma darbinieku atalgojumu?

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Latvijā ir palielinājies to vadītāju skaits, kuri norāda, ka neplāno pārskatīt darbinieku atalgojuma līmeni. Ja pērn tie bija 18%, tad šogad tie ir 26% aptaujāto. Vienlaikus pieaudzis arī to augstākā līmeņa vadītāju skaits, kuri plāno palielināt darbinieku algas par vairāk nekā 15% (šogad tie ir 5%, pērn 4%), galvenokārt šādu algu

kāpumu plāno veselības aprūpes jomā strādājošo uzņēmumu vadītāji. Līdzīgi kā pērn, lielākā daļa aptaujāto vadītāju Latvijā prognozē algu kāpumu 10% robežās.

Darbaspēka stratēģijas prioritātes konkurētspējas nodrošināšanai

17. Kurus aspektus savā darbaspēka stratēģijā Jūs maināt, lai nodrošinātu vislielāko ietekmi uz savas organizācijas konkurētspēju?

Latvija

56%

Darbavietas kultūra un uzvedība

50%

Koncentrēšanās uz mūsu darbinieku prasmēm un pielāgošanās spēju

50%

Atalgojums, stimuli un labumi, ko mēs nodrošinām saviem darbiniekiem

45%

Mūsu darbaspēka iesaiste un savstarpējā komunikācija

42%

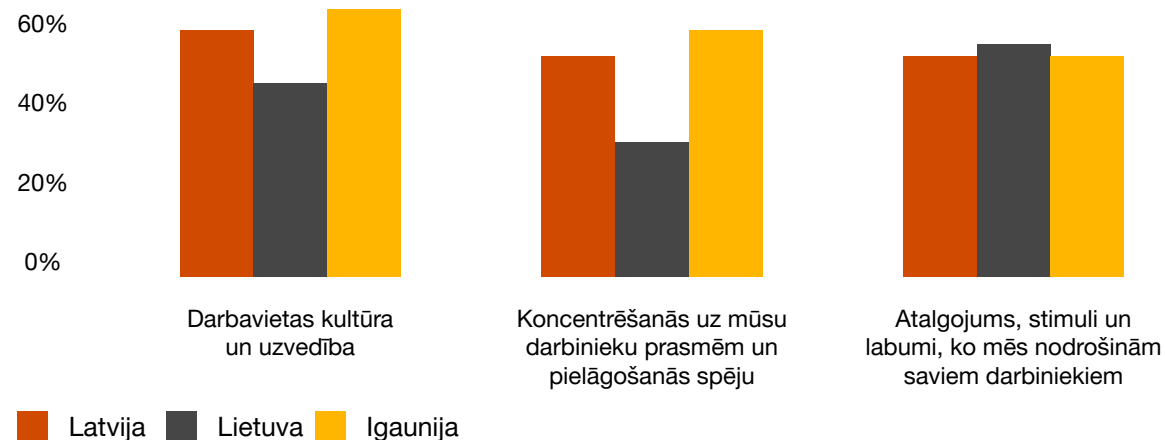
Koncentrēšanās uz mūsu darbaspēka veselību un labklājību

42%

Mūsu kā ētiska un sociāli atbildīga darba devēja reputācija

Baltija

Lai uzlabotu sava uzņēmuma konkurētspēju darba tirgū, vadītāji Latvijā joprojām galveno uzmanību velta darbavietas kultūrai un uzvedībai (56%, aizvadītajā gadā – 58%), kam seko koncentrēšanās uz darbinieku prasmēm un pielāgošanās spējām (50%) un atalgojums, stimuli un labumi, ko uzņēmums nodrošina saviem darbiniekiem (50%). Šogad audzis aptaujāto skaits, kas kā nozīmīgu faktoru izceļ tieši uz darbinieku izaugsmi un labbūtību vērstos aspektus, apzinoties, ka šie ir būtiski priekšnoteikumi cīņā par kvalificētu darbinieku piesaisti.

PwC Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2023

Uzņēmējdarbības vide

Uzņēmējdarbības vides kvalitāte nenoliedzami ir viens no galvenajiem priekšnosacījumiem Latvijas tautsaimniecības konkurētspējai un attīstībai. Jo labāki apstākļi tiek nodrošināti uzņēmējiem, jo lielākas investīcijas iespējams sagaidīt valsts tautsaimniecībā, kas savukārt veicina labklājības līmeņa paaugstināšanos valsts iedzīvotāju vidū.

2022. gada oktobrī Latvijā ievēlēja 14. Saeimu, kas aizvadītā gada 14. decembrī apstiprināja jauno, jau 41. Ministru kabinetu, kura sastāvs papildināts ar Klimata un enerģētikas ministriju. Valdības veidošanas procesā daudz ticis diskutēts par prioritātēm, sabiedrība un uzņēmēji šajā sarežģītajā globālajā situācijā sagaida valdības spēju īstenot nopietnas reformas un demonstrēt stingru mugurkaulu, un nelokāmību valstiski svarīgos jautājumos. Jaunizveidotās valdības mērķis saskaņā ar apstiprināto valdības deklarāciju ir ekonomikas transformācija, kas paredz mērķētu darbu piecās cieši saistītās jomās – valsts drošība un ārpolitika, izglītība, enerģētika, konkurētspēja un dzīves kvalitāte, cilvēka un sabiedrības veselība¹⁵.

40. Ministru kabinets savu darbu uzsāka 2019. gada 23. janvārī un kļuva par visilgāk strādājošo demokrātiskās Latvijas valdību. 40. Ministru kabinets īstenojis reformas administratīvi teritoriālajā dalījumā, depozīta sistēmas ieviešanā, izglītības sistēmā, finanšu sektorā, enerģētikā un citās jomās, kā arī ar dažādām sekmēm risināti neparedzēti izaicinājumi, ko radījis Covid-19 pandēmija, Baltkrievijas režīma īstenotais hibrīdkarš uz Latvijas-Baltkrievijas robežas, Krievijas uzsāktais karš pret Ukrainu un tā izraisītais straujš energoresursu cenu kāpums¹⁶.

Aizvadītajā gadā aptaujātie vadītāji norādīja, ka visvairāk no valdības sagaida nodokļu vides konkurētspējas veicināšanas un uzņēmējdarbības vides attīstību sekmējošus pasākumus. Latvijā ir noteikti 14 nodokļi, kurus piemēro saskaņā ar konkrētā nodokļa likumu. Kā liecina Finanšu ministrijas apkopotie dati, 2021. gadā ēnu ekonomikas līmenis Latvijā joprojām pārsniedza 20% robežu (vidējais ēnu ekonomikas īpatsvars Eiropas valstīs – 17,3% no IKP)¹⁷. Savukārt SSE Riga pētījuma “Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs” dati liecina, ka ēnu ekonomikas apjoms Latvijā pieaug un 2021. gadā sasniedza 26,6% no IKP. Naudas izteiksmē kopējie zaudētie nodokļu ieņēmumi no ēnu ekonomikas Latvijā pārsniedz 2,7 miljardus eiro¹⁸. Ēnu ekonomika atstāj nozīmīgu ietekmi uz tautsaimniecību kopumā, samazinot valsts budžeta ieņēmumus un pieejamo līdzekļu apjomu valstij svarīgo jomu finansēšanai, negatīvi ietekmē godīgu konkurenci un uzņēmumus, kuri rīkojas godprātīgi, saskaņā ar likumu un veic nodokļu nomaksu pilnā apmērā, kā arī samazina Latvijas konkurētspēju investīciju piesaistē. Jau ceturto gadu pēc kārtas uzņēmumu vadītāji Latvijā norāda uz nodokļu vides konkurētspēju (68%, aizvadītajā gadā – 71%) kā galveno valdības prioritāti nākamajiem 12 mēnešiem, redzēsim, kā jaunā valdība attaisnos šīs uzņēmumu vadītāju cerības.

¹⁵ Deklarācija par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību, <https://www.mk.gov.lv/lv/media/14490/download?attachment>

¹⁶ Valsts kanceleja, <https://www.mk.gov.lv/lv/karina-valdiba>

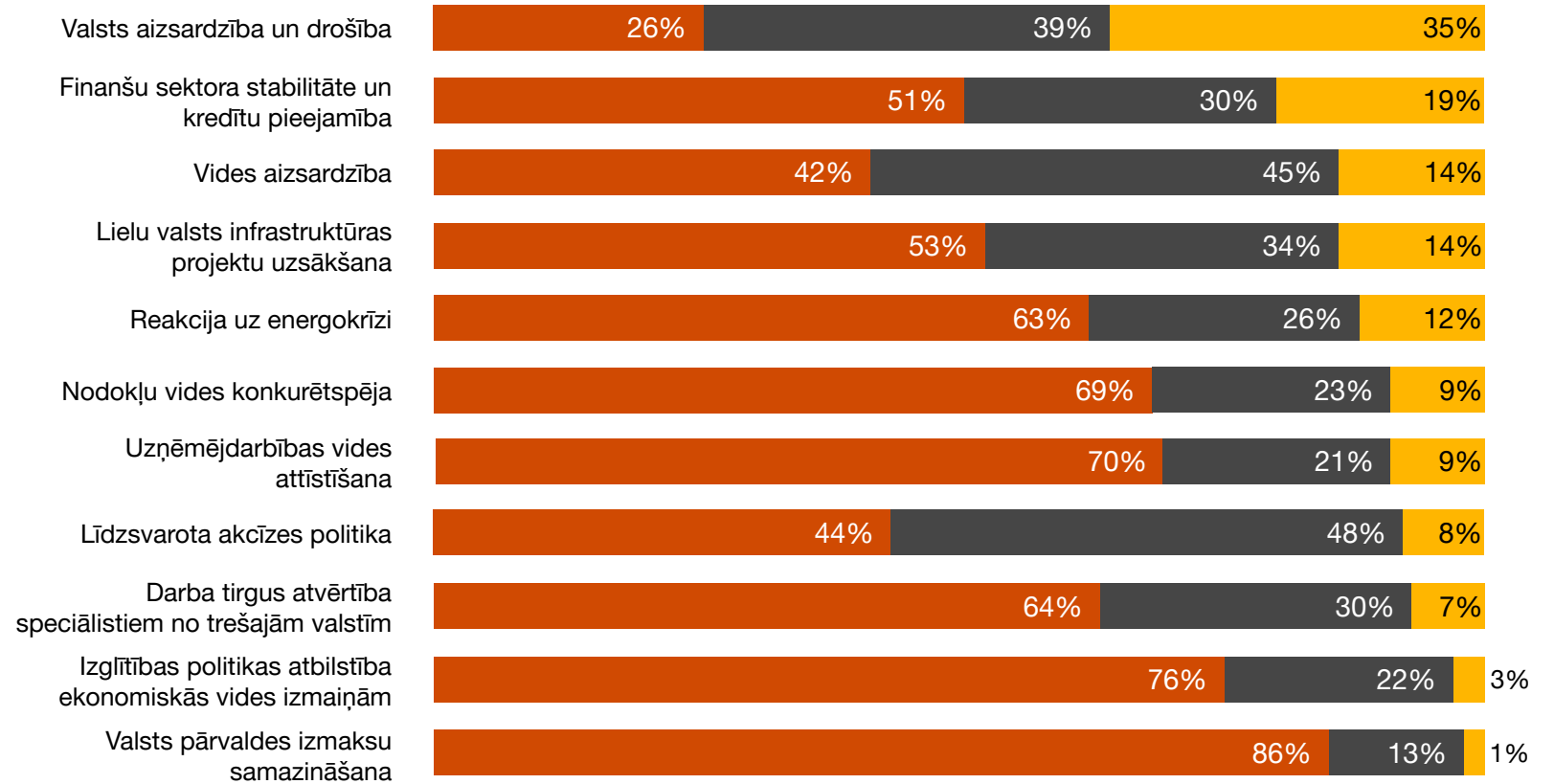
¹⁷ Finanšu ministrija, <https://www.fm.gov.lv/lv/media/12552/download?attachment>

¹⁸ SSE Riga, <https://www.sseriga.edu/shadow-economy-index-baltic-countries>

Valdības darba novērtējums

18. Kā Jūs vērtējat Latvijas valdības sekmes šādu mērķu sasniegšanā pēdējo 12 mēnešu laikā?

Arī šogad vispārējā apmierinātība ar valdības darbu aizvadītā gada laikā uzņēmumu vadītāju vidū Latvijā ir zemāka nekā Lietuvā un Igaunijā. Augstākā līmeņa vadītāji Latvijā ir kopumā apmierināti ar valdības paveikto pēdējo 12 mēnešu laikā valsts aizsardzības un drošības jomā, taču aptaujas rezultāti liecina, ka šī ir vienīgā joma ar kuru vadītāji vairāk vai mazāk ir apmierināti. Augstākā līmeņa vadītāju ieskatā līdzšinējie valdības centieni attiecībā uz valsts pārvaldes izmaksu samazināšanu (86%, aizvadītajā gadā – 83%) un uzņēmējdarbības vides attīstīšanu (70%, aizvadītajā gadā – 70%) joprojām vērtējami kā pilnībā un visai neefektīvi, savukārt pēdējā gada laikā salīdzinoši būtiski pieaugusi vadītāju neapmierinātība ar valdības paveikto attiecībā uz izglītības politikas atbilstību ekonomiskās vides izmaiņām (76%, aizvadītajā gadā – 60%).

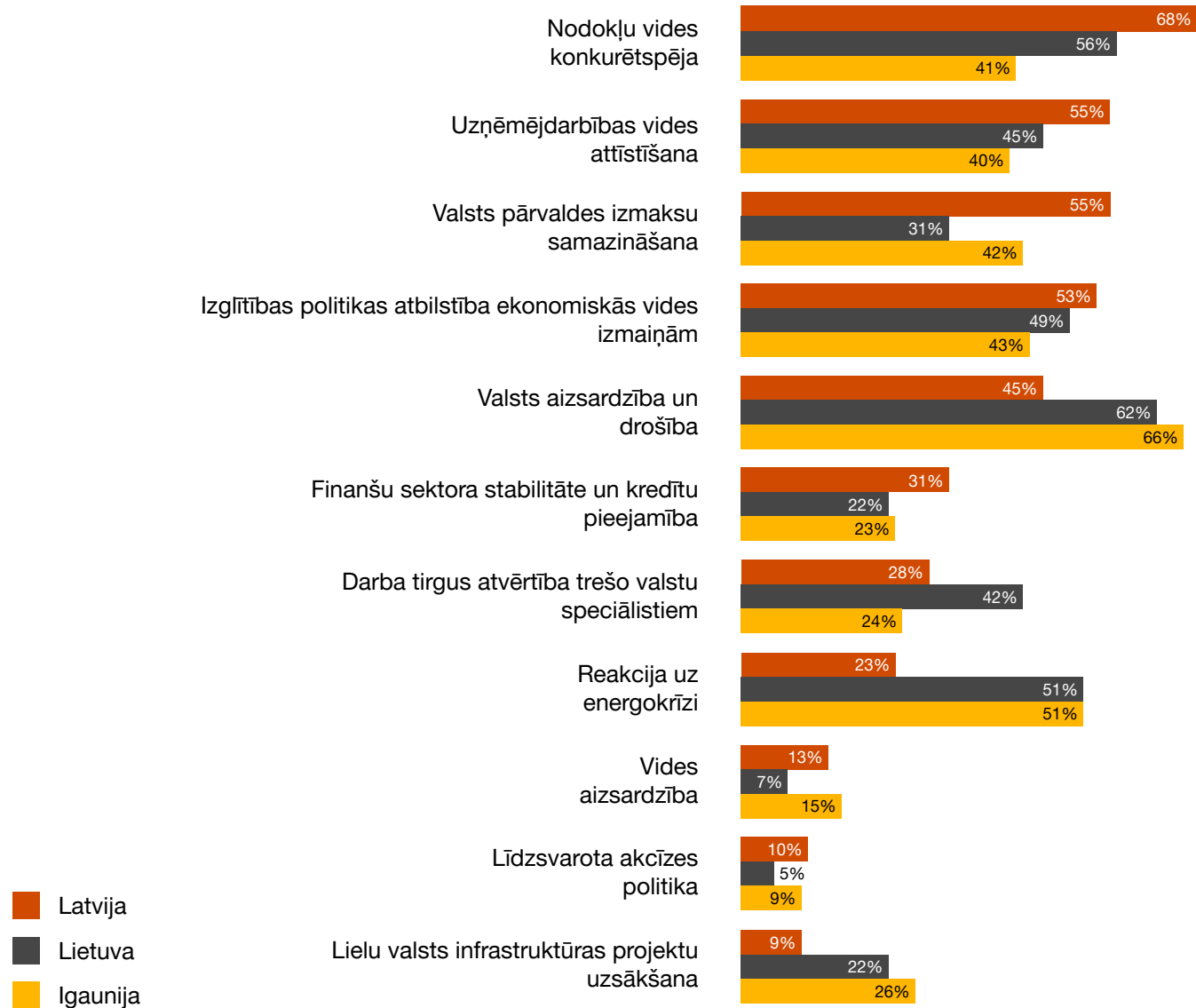
- Pilnībā neefektīvi un visai neefektīvi
- Viduvēji
- Visai efektīvi un ļoti efektīvi

Valdības prioritātes vadītāju skatījumā

19. Kuri no turpmāk minētajiem tematiem Latvijas valdībai jāuzskata par galvenajām prioritātēm?

Jau ceturto gadu pēc kārtas uzņēmumu vadītāji Latvijā norāda uz nodokļu vides konkurētspēju (68%, aizvadītajā gadā - 71%) kā galveno valdības prioritāti, kam seko uzņēmējdarbības vides attīstīšana (55%, aizvadītajā gadā - 61%), kas savukārt pēdējos četros gados allaž ierindojusies otrajā vietā, bet kā trešo prioritāti uzņēmumu vadītāji Latvijā izceļ valsts pārvaldes izmaksu samazināšanu (55%, aizvadītajā gadā - 52%). Būtiski pieaugusi valsts aizsardzības un nacionālās drošības nozīme. Ja pērn uz šo norādīja 24% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā, tad šogad 45% to uzskata par prioritāti, ierindojot to piektajā vietā, kamēr vadītāji Lietuvā (62%) un Igaunijā (66%) to izceļ kā svarīgāko un galveno savas valsts valdības prioritāti.

Baltija

Vadītāju ieskatā Latvijā prioritātes ir nemainīgas

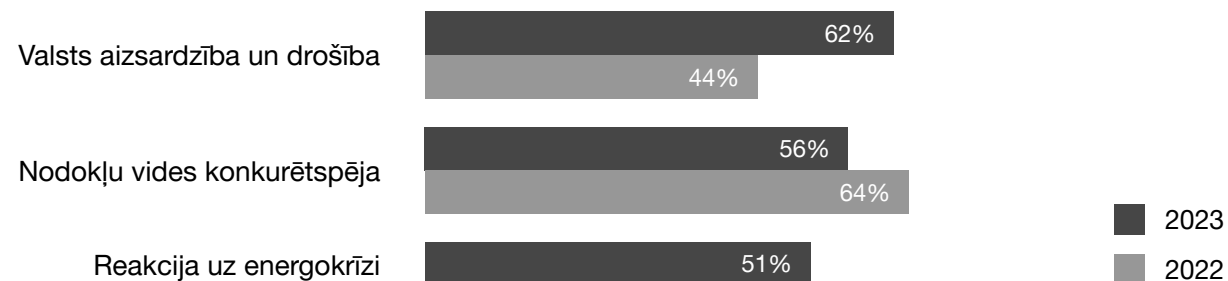
19. Kuri no turpmāk minētajiem tematiem Latvijas valdībai jāuzskata par galvenajām prioritātēm?

Uzņēmumu vadītāji Lietuvā un Igaunijā norāda, ka, viņuprāt, galvenā valdības prioritāte ir valsts aizsardzība un drošība (Lietuvā – 62%, Igaunijā – 66%), kā arī sagaida, ka valdības prioritāšu sarakstā būs atbilstoša reaģēšana uz energokrīzi (51% abās valstīs). Vadītāji Lietuvā uzskata, ka vienai no galvenajām valdības prioritātēm jābūt arī nodokļu vides konkurētspējas veicināšanai (56%, pērn – 64%), savukārt uzņēmumu vadītāji Igaunijā trīs galveno prioritāšu sarakstā ierindo arī izglītības politikas atbilstību ekonomiskās vides izmaiņām (43%, pērn – 55%).

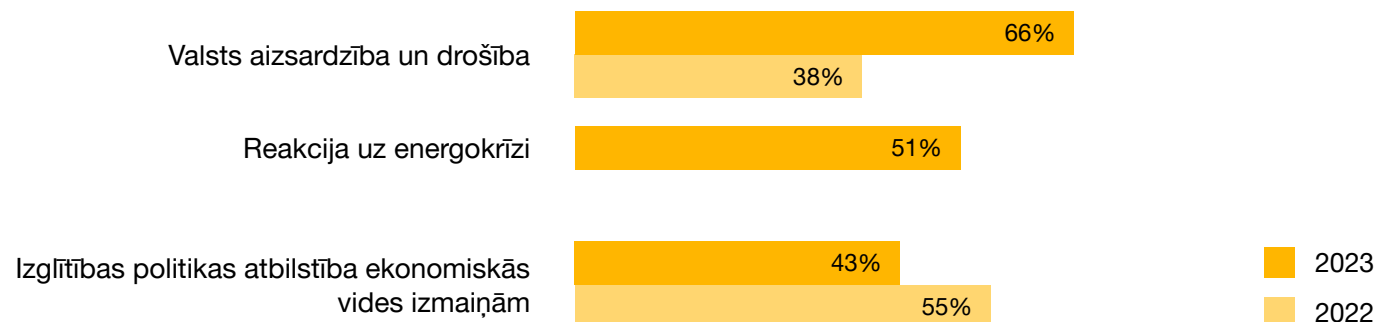
Latvija

Lietuva

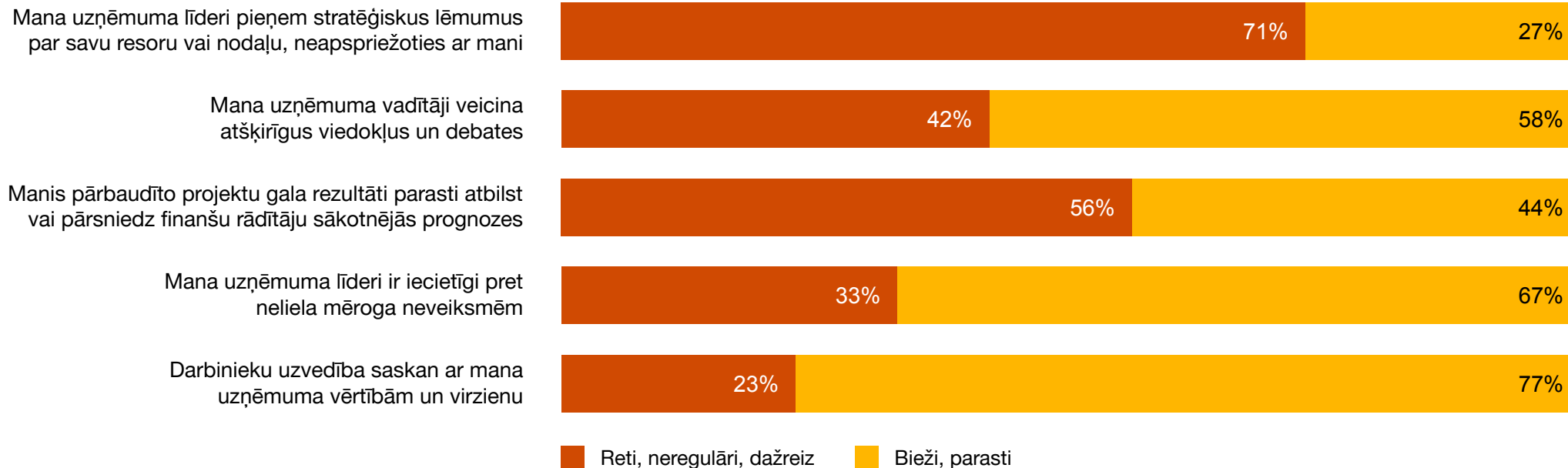

Igaunija

Pārvaldība un organizatorisko procesu saskaņošana

20. Katram no šiem apgalvojumiem lūdzam norādīt, cik bieži tie notiek jūsu uzņēmumā?

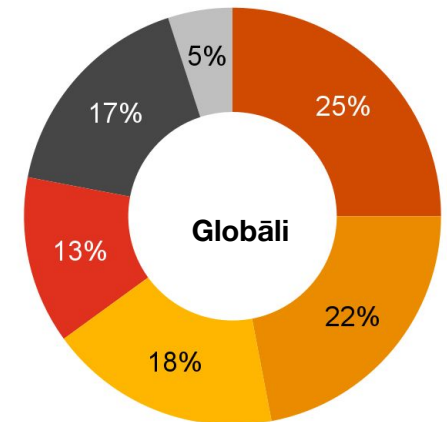
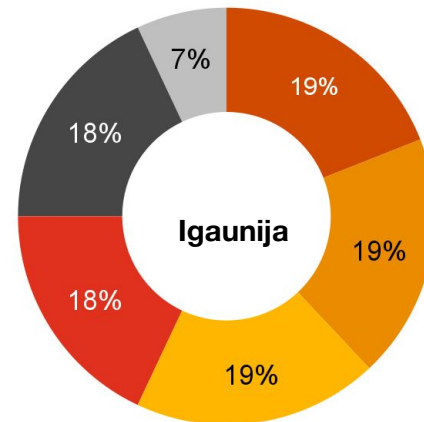
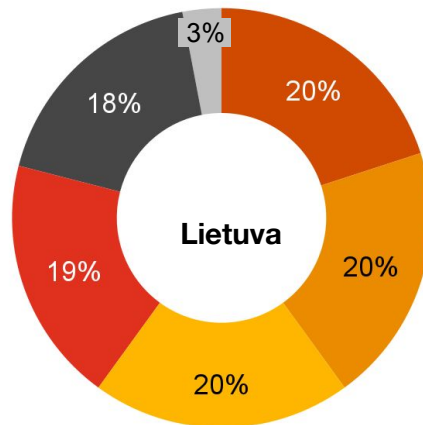
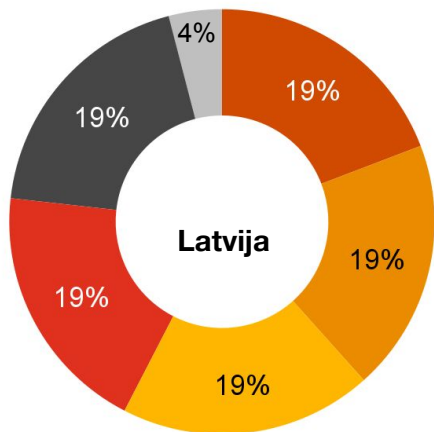

Ieinteresēti, rīcībspējīgi uzņēmumi virzās straujāk, labprātāk ievieš inovācijas un efektīvāk sadarbojas, lai sasniegtu rezultātus. Aptaujas rezultāti uzrāda gan brīdinošus signālus, gan iespēju jomas. 42% aptaujāto uzņēmumu vadītāju Latvijā norāda, ka līderi viņu uzņēmumā ne pārāk bieži veicina debates un atšķirīgus viedokļus, savukārt 71% atzīst,

ka viņu līderi ne pārāk bieži pieņem neatkarīgus stratēģiskus lēmumus par savu nodaļu, neapspriežot tos ar uzņēmuma vadītāju. 77% norāda, ka pārsvarā darbinieku uzvedība saskan ar uzņēmuma vērtībām un virzienu, kas liecina par labu mikroklimatu uzņēmumā.

Faktiskais vadītāju darba laika sadalījums

21. Cik procentuāli daudz sava darba laika Jūs caurmērā veltāt katram no šiem uzdevumiem?

Pašreizējo darbības rezultātu nodrošināšana (t.sk. valdes iesaiste pašreizējā darbībā)

Uzņēmuma un tā stratēģijas attīstīšana, lai apmierinātu nākotnes prasības (t.sk. valdes iesaiste ilgtermiņa virzības noteikšanā)

Saziņa ar darbiniekiem vai viņu spēju attīstīšana (mentoring)

Saziņa ar investoriem, valsts pārvaldes amatpersonām un citiem ārējiem līderiem

Saziņa ar klientiem

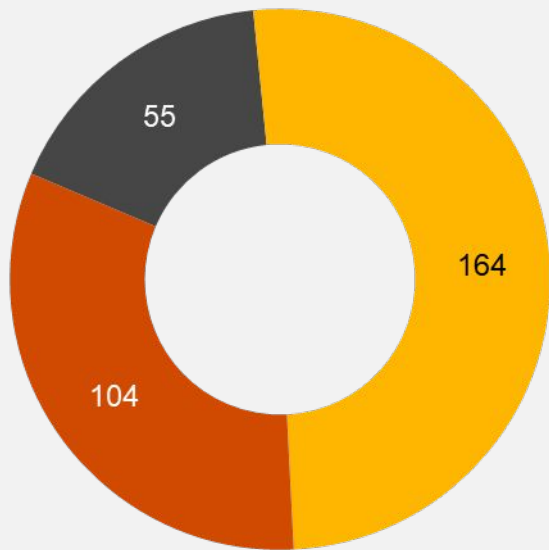
Cits

Uzņēmumu vadītāji Baltijā vienlīdz lielu nozīmi savā darbā pievērš gan darbības nodrošināšanas, gan stratēģiskajiem, gan darbinieku, ietekmes pušu un klientu jautājumiem, savukārt globālā līmenī uzņēmumu vadītāji nedaudz vairāk koncentrējas un

savu laiku galvenokārt velta darbības rezultātu nodrošināšanai (25%), uzņēmuma un tā stratēģijas attīstīšanai, lai apmierinātu nākotnes prasības (22%) un saziņai ar darbiniekiem un viņu spēju attīstīšanai (18%).

Par aptauju

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja tika veikta laika posmā no 2022. gada 28. novembra līdz 2023. gada 9. janvārim tiešsaistē. Aptaujā piedalījās 323 respondenti – uzņēmumu augstākā līmeņa vadītāji Latvijā, Lietuvā un Igaunijā.

- Latvija
- Lietuva
- Igaunija

Informācija par aptaujas dalībniekiem Latvijā

Apgrozījums	%
Nepārsniedza 5 miljonus EUR	45
5-10 miljoni EUR	8
11-20 miljoni EUR	10
21-50 miljoni EUR	9
51-99 miljoni EUR	3
100-200 miljoni EUR	6
Vairāk nekā 200 miljoni EUR	2
Nevēlos norādīt	18

Aptaujas dalībnieki	%
Sieviete	47
Vīrietis	49
Nevēlos norādīt	5

Darbības jomas	%
Tehnoloģijas, mediji un telekomunikācijas	15
Finanšu pakalpojumi	13
Nekustamais īpašums	11
Mazumtirdzniecība	8
Rūpnieciskā ražošana un autobūve	7
Veselības aprūpe	7
Enerģija, komunālie pakalpojumi un resursi	5
Viesmīlība un atpūta	3
Cits	33

Piezīmes:

- Aptaujas pamatā tika izmantoti globālās uzņēmumu vadītāju aptaujas jautājumi, kas papildināti ar Latvijai, Igaunijai un Lietuvai specifiskiem jautājumiem.
- Šajā pārskatā atspoguļotās procentuālās atšķirības veidojas, izmantojot noapaļotas procentuālās vērtības.

PwC Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja 2023

pwc.lv

30

GADI LATVIJĀ

© 2023 PwC. Visas tiesības aizsargātas. “PwC” apzīmē PwC uzņēmumu tīklu un/vai vienu vai vairākus tā dalībniekus, kurā katram dalībuzņēmumam ir atsevišķas juridiskās personas statuss. Sīkāka informācija pieejama www.pwc.com/structure.

PwC ir uzņēmumu tīkls 152 valstīs, kurā strādā vairāk nekā 328 000 speciālistu, kuri ir apņēmušies nodrošināt augstvērtīgus revīzijas, konsultāciju, nodokļu un juridiskos pakalpojumus. Uzziniet vairāk apmeklējot www.pwc.lv. Jebkāda šīs prezentācijas vai tās daļu pārpublicēšana bez PwC rakstiskas atļaujas ir aizliegta.